

40
3-91

F. ZUBOV

КОМІКЪВ

(G R A M A T I K A)

MEDO33A 8KOLALƏ

1-3a DA 2-ik VELƏTÇAN VO

4402

UČPEDGIZ

MOSKVA 1933

F. ZUBOV

К О М И К Ъ В

(G R A M A T I K A)

MEDO33A 8KOLALƏ

1-3A DA 2-IK VELƏTÇAN VO

UČPEDGIZ
MOSKVA ★ 1933

РЪЕКӘС.

Medozza vo.

Lisbok	Lisbok
§ 1. Şornikuza 3	§ 8. Şyez Ç da 3 19
§ 2. Şornikuzañ kǵvvezlǵn jitsǵm 9	§ 9. Şypas j (jot) 20
§ 3. Nǵmmezǵn ǵzǵt şypas . 10	§ 10. Şyez d, t, z, ş, l, n . . 21
§ 4. Kǵvjitǵt da strokaiş strokaǵ kǵv vuzǵtǵm . 13	§ 11. Şǵ da şypas 22
§ 5. Şǵ 16	§ 12. Kǵv sǵrǵn Ə da b gi- zǵm jǵliş 24
§ 6. Şyez 8 da € 17	§ 13. Tetradǵ gizǵm ponda primerrez 26
§ 7. Şyez z da 3 18	

Mǵdik vo.

§ 1. Juǵşǵn şornikuza . . . 27 § 2. Gorǵtan şornikuza . . 30 § 3. Tǵrgora şyez da tǵrgor- tǵm şyez 33 § 4. Kǵvjitǵt 35 § 5. Gorsora şyez da guşǵ şyez 36 § 6. Zevşǵşǵn şyez 37 § 7. K da G şypas e da i ozǵn 38 § 8. Kǵvvez ozǵn „ne„ da „med“ 39 § 9. Kǵv romǵn „V“ şypas 40 § 10. Kǵkrǵvsǵn gizşǵna şyez jǵliş kǵv sǵrǵn 41	§ 11. „V“ şypas, „ez“, „et“ da „es“ ozǵn 42 § 12. Kǵvvuz, kǵvjǵv . . . 43 § 13. Askodalǵm 45 § 14. Kǵr kolǵ gizǵn „l“ da „v“ 47 § 15. Gorǵna suǵm kǵvjitǵt . 50 § 16. Zenǵt kǵrǵlǵn gizşǵna kǵvtorrez 51 § 17. Zenǵt kǵrǵlǵn gizşǵna kǵvvez 52 § 18. Otsalan kǵvñimmez . 53 § 19. Kǵvvǵr 54 § 20. F, X, C, şypassez . . 55
---	---

Отвѣт. редактор Н. И. Хорошев. Технич. редактор С. Г. Козлов. Книга сдана в набор 15/V 1933 г. Подписана к печати 26/VI 1933 г. Учгиз № 4641. Уполн. Главлита В-49707. Заказ 542. Тираж 10000 экз. П. л. 3¹/₂. Бумага 62×94 см. 44032 тип. знак. на 1 бум. л. Бум. листов 17500.

17-я фабрика национальной книги ОГИЗ'а РСФСР треста „Полиграфкнига“. Москва, Шлюзовая наб., 10

§ 1. Şorņikuza.

Zadaça 1. Luddə, mǝj gizəm zonka jǝliş, mǝj gizəm
nǝvkaok jǝliş, mort jǝliş.

*Zonka gizə.
Nǝvkaok luddə.
Mort kerəşə.*

Zadaça 2. Medoz gizə vǝdəs, mǝj estən viştaləm kajjez
jǝliş, a sǝvərşan poda jǝliş.

Kaj sǝez da poda sǝez.

Petuk kǝtsaşə. Vǝv gǝrdlə. Raka karzə. Məs
baksə. Kaeə kiekə. Porş roksə. Kaj zuǝzə. Pon
uvtə. Kurəg gotşə. Kaŋ ŋavzə.

Zadaça 3. Dumajtə kəç jǝliş da viştalə dumanǝtə kǝv-
vezən. Gizə sijə. Pondətə gizə vǝzət sǝpasən da gizəm vǝrǝn

suvtətə çut. Eso kʲeəmkə duma viʃtalə kəç jʲliʃ. Gizə sijə oʒza moʒ-zə.

Zadaça 4. Lʲddə, mʲj gizəm çeri jʲliʃ, gag jʲliʃ, raka jʲliʃ, sʲr jʲliʃ, kəç jʲliʃ, dudi jʲliʃ, ur jʲliʃ.

Kʲvzə, kʲz bʲd kʲrəvtəm kʲv lʲddikə golos sʲs kʲza-mə. Golos ʃərti kʲlə, kʲtən pomaʃə dumaʲs.

Kin kʲz oʒlaŋ vessə.

Çeri ujə. Gag kʲssə. Raka lebzə. Sʲr ko-
tərtə. Kəç çetçalə. Dudi lebzə. Ur çʲlə.

Mʲjkə jʲliʃ duma, kəda viʃtaləm kʲvvezən,
suʃə ʃ o r ŋ i k u z a ə n.

Zadaça 5. Çuttes tujə gizikas suvtətlə kʲvvez, medʲv sogmis ʃornikuza. Bʲd ʃornikuza vərən suvtətə çut.

Mʲjən mʲj kerəny.

Çerən keraʃəny. Pʲrtən... Peroən...

Pilaən... Paŋən... Jemən...

Rosən... Plugən... Piŋaən...

(pilitəny çʲskiʃəny, gərəny, vundaləny, gi-
zəny, paŋaʃəny, vʲrʃəny, piŋaləny).

Zadaça 6. a) Lʲddə ʃornikuzaesə ar jʲliʃ. Lʲddə nijə tən jʲliʃ. Azzə da lʲddə ʃornikuza lʲm jʲliʃ, ʲbbez jʲliʃ, tən, zerrez, ju, pu, mu jʲliʃ. b) Gizə torjə ʃornikuzaez ʲbbez jʲliʃ, lʲm jʲliʃ, ju jʲliʃ.

Ar.

ʲbbez kusəʃ.

Vamə mu.

Zerrez kuzəʃ.

Liʃtəm pu.

Tən.

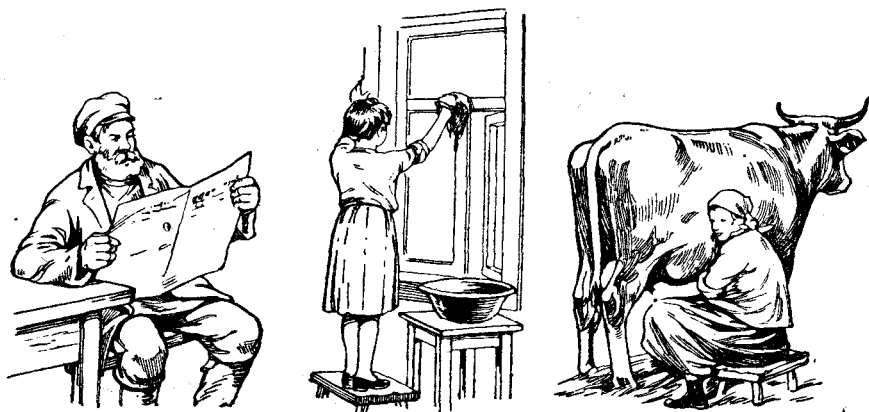
Vizgə təʲs.

Kʲnmis ju.

Uʃə lʲmʲs.

Vevtʲtis mu.

Zadaça 7. Gizə şornikuzaesə şərşən-bərşən, kьz sulalənb risunokkes.

*Mamə loştə məs.
Nina çəskə rama.
Petra loddə gazeta.*

Zadaça 8. Gizikas çuttes tujə suvtətlə kьvvez, kьə-məş kolənb. Bьd şornikuza vərən suvtətə çut.

Мьјән мьј керəнь.

Pes potkətənb çerən. Pəv pilitənb... Nan şəralənb... Zoz çьskənb... Şьd şojənb... Mu gərənb... Nazom teçənb... Jur sьnalənb... Mu piṇalənb... Turun ьekənb...

(sьnanənb, piṇaənb, pilaənb, paṇənb, vilaəṇ, pur-tənb, kosaənb, rosənb, plugənb).

Zadaça 9. Lьddə viştə. Bьd şornikuza vərən ṇedьr suvtəstlə. Viştis gizə torjə şornikuzaesə to etaz: medoz gizə

кык кыла ʃornikuzaesə, sʙvəryn kujim kylaesə, sʙvəryn noj
kylaesə, seʃsa vit kylaesə i medvəryn kvaʃ kylaesə.

Təvnas.

ʃondibʂ əni uməla sontə. Ju kʙnmis. Omən
kujlə ʙm. Morozzez gʙmətənb. Oʃir sonʔt
paʃkəm paʃtalə. ʒoza suvgənb purgaez. Tən
ʙm.stolaesə pukʃətəm jərressə vʙʙnzʙka. ʒe-
ladʙʂ ʙmʃis kerəmaʃ ʙmovəj mort.

Zadaça 10. Medoz gizə torjə ʃornikuzaez təv jʙliʃ, a
sʙvərsaŋ gizə ʃornikuzaez gozum jʙliʃ.

*ʃondi əddən sotr. ʒeʒad
katuʂka kiʃkalənb. ʒulaliʂə zerrəz
gʙmaləməŋ. ʒmətənb morozzez.
ʒuez vevʃʃisəmaʃ jəŋ. Vʙlon ʒulʒə
vʙzar. bʙ vʙlon ʒimʒalənb naŋ. ʒij
kuza koʃʃənb doʒda vərvəz. Mi
vetlimə vʙvə ʒakjəvnb. Vanu
inmis jukməʂə.*

Zadaça 11. Medoz gizə ʃornikuzaez zavod jʙliʃ, a sʙvə-
saŋ kolhoz jʙliʃ.

Kolhozə vajisə traktor. Ravoçəjjez sulalənb
stanokkez verďn. Oz asʙvnas goralis gudok.
Kolhoz ʙvʙn mezaez avuəʃ. Tulʂnas pondətisə

kəzan kad. Zavodın kerəñ masinaez. Kolhozın mu ətlasa. Çoza petasə ɛv vylə gərn̄. Ravoçəj-jez uzaləñ udarnəja. Pizə ɛv vyl̄n ətlasa iz.

Zadaça 12. Ləddə kəvbursə. Bəd şornikuza vər̄n suv-tystlə. Torjə gizə şornikuzaez l̄m j̄liş, storoz j̄liş, s̄ toş j̄liş.

Təvşa ojə.

Ремьт oj. Кьмəra нoвo.
Omən çoçkom l̄m.
Uzə oñir. Biez abu.
Kylə moroz ḡm.
K̄nmə storoz. Təv bergətə.
Ləgən s̄ gəgər.
Toşs̄ zikəz-ñi keldətəm.
Kəstışəm m̄gər.

Zadaça 13. Viştalə viş „K̄z Misa vəjlis vae“. Viştaləm vər̄n gizə sijə. Ena kəvvezşan pondətə bəd şornikuza. Bəd şornikuza vər̄n suvtətə çut.

Ətr̄rşa Misa... J̄bs s̄ uvt̄n... Misa pon-dis... Azz̄lis etə... Sija k̄bskis...

Zadaça 14. Enija k̄k viş̄n şornikuzaes abu şərşən-vərşən. Gizə nişə siz, medv̄ tijan sogmisə vişttez.

1.

S̄vər̄n kişkalisə sijə vaən.
Katuska vylət pondisə ɛslaşn̄.
Ola da Misa kerisə katuska.

2.

S̄şan me pola kəzaezliş.
Me k̄zkə vermi p̄ss̄n̄.
Ətr̄rşa menə lukalis kəza.

Zadaça 15. Ыддә гөрән енә кужимнан şornikužasə. Къеәм кылын кызамә golos medo33a şornikuzaas? mədas? kuimətas?

Vonə uzalə kolxozyn brigadiryon.

Vonə uzalə kolxozyn.

Vonə uzalə.

Zadaça 16. O33a zadaça kod zə.

Mi vundam ru33əq masinam.

Mi vundam ru33əq.

Mi vundam.

Zadaça 17. Gizə енә şornikuzaesə da вьд şornikuzaəyn кьрəvтə улъшаң sijə кьvsə, kəda вьлн Ыддикə golos кызамә (lazmalə).

Traktor sumitə. Traktor sumitə ьлн. Traktor sumitə ьлн ЫВ вьлн. Misa sogalə. Misa sogalə tənşəñ. Misa sogalə tən ojşəñ.

Zadaça 18. O33a zadaça kod zə.

Çelad munəнь. Çelad munəнь skolaə. Çelad munəнь skolaə velətcьнь.

Ju кьnməm. Ju кьnməm tən. Ju кьnməm-tən ojnas.

Raka lebzə. Raka lebzə jur vevdərət. Raka lebzə jur vevdərət вьлна.

Şornikuza pomьn golos кызамә. Şornitikə lивə Ыддикə setçə suvtьstəнь. Gizikə setçə suvtətəнь çut.

§ 2. Şorņikuzaņ kǝvvezlǝn jitşǝm.

Zadaça 19. Jitlǝ ǝtamǝdkǝt kǝvvesǝ siz, medbǝ sog-misǝ şorņikuzaez.

To etaz: Zavod uzalis.

Zavod... Fabrikaez.... Kolxozzez...

(uzalis, uzalisǝ).

Me... Te... Sija... Mi... Ti... Nija...

(lǝddam, lǝddǝnǝ, lǝddatǝ, lǝddan, lǝdda, lǝddǝ).

Pioner... Pionerrez... Okţabrjonok... Kom-somoleşcez...

(otsalis, otsalisǝ).

Zadaça 20. Kǝvvesǝ jitlǝ ǝta-mǝdkǝt, kǝz nija vezǝrtǝ-mǝn jitşǝnǝ. Vizǝtǝ, kǝz kǝv pommes vezşǝnǝ.

To etaz. Vǝli zavodǝn.

Vǝli... Muni... (**zavod**).

Lǝşǝtşǝnǝ... kezǝ. Gaza... (**tulǝs**).

Vizǝta... laņ. Mijan ǝzǝtǝş... (**vǝr**).

Vajisǝ vundan... Vundamǝ... (**masina**).

Munǝ... Unaşş... (**traktor**).

Munǝ... Munǝnǝ... (**mǝs**).

Zadaça 21. Gizikǝ çuttes tuǝ şorņikuzaezas suvtǝtlǝ juaşannes şǝrti kǝvvez. Juaşannesǝ gizikas çapkalǝ.

Tǝvnas.

Muǝs vevţǝm... (**mǝjǝn?**)

Çelad ǝslaşǝnǝ... (**mǝjjezǝn?**)

Ju vevtəm... (mьjən?)

Ətəryn suvgə... (mьj?)

(lьmən, daddezən, jьən, təv).

Zadaça 22. Gizə. Skovkaez kolassis kьvvesə vezlə siz, kьz kolas.

Udarnik.

Petrov uzalə... (kolxoz).

Petrov gizşis... (udarnik).

Uz... (Petrov) munə surьta.

Kolxoznikkes... (Petrov) uzaləнь verma-şəmən.

§ 3. Nimməzьn ьзыt sьpas.

Zadaça 23. Gizə aslanьt tetradqezə risunokkez uvtşis gizəmsə.

Kьeəm sьpasən kolə pondətnь nım, ajnım da pamillə?

Vladimir İllic
Lenin.

Iosif Vissarionoviç
Staļin.

Zadaça 24. Gizə nimməz, ajnimməz da pamilləez, kьz estən mьtçaləm.

To etaz. Menam ajələn nımьs Nikita İvanoviç Golovin. Mamələn nımьs... Dədələn nımьs... Bəvələn nımьs... Menam vonələn nımьs... Sojələn nımьs...

Nim, ajnim da pamillo pondətəñ gizn̄
 ЫЗЫТ СЫРАСЭН.

Zadaça 25. Gizə zonka ñimmesə, s̄vəryn̄ gizə p̄vka
 ñimmesə. K̄eəmkə ызыт сырас ымəла-кə pondas sogm̄n̄ —
 sijə k̄yk-kujim̄ pələs̄ gizə.

Misa, M M M, Anna A A A,
 Kim, Lura, Nina, Jasa, Ivan,
 Peťa, Zina, Ula, Grisa, Oľa,
 Ira, Lina, Volik, Vladilen.

Boris, Roman.

Tima, T T T, Tana, T T T,
 Doma, Dasa, Jogor, Ula,
 Zakar, Zinko, Zenə, Natasa,
 Piľa, Tana, Senə, Sanko.

Zadaça 26. Çuttes tujə gizə ñimmez da pamilloez.

Talun skolañ dezurnəjjez Peťa Zubov da...
 Tetraddez s̄stəma vizəñ Soņa, Grisa, Vaşu,
 Nina da... Talun şormisə Nada Çetina, İlla
 Şrov da... Sañitarnəj komissijaə mi vərjimə
 Golovinəs, Şrovəs, Petrovaəs da... Medvərja
 ştengazet nomer gizisə Pasa Zubova, Zoja
 Usova, Şəna Poršov da...

Zadaça 27. Medoz gizə kar (gorod) nimmesə, sьvəgьn derevna nimmesə, medvəgьn ju nimmesə.

Moskva kar, Kama ju. İnva ju, Kudьmkar kar, Sulaj derevna, Volga ju, Lolog ju, Usollo kar, Prud-dor derevna, Gałamьs derevna, Kuva ju, Perem kar, Kazan kar, Kļimovçi derevna, Dņepr ju, Oka ju, Leningrad kar, Oğov derevna, Juşva posad, Gurin derevna, Verx-Inva posad, Oсь vposad.

Ызт ььрасən pondətəнь gizнь kar nimmez, posad, derevna, ju i mukəd nimmez.

Zadaça 28. Medoz gizə kolhoz nimmesə, sьvəgьn zavod nimmesə.

Zavod „Dinamo“, kolhoz „Viļ tuj“, zavod „Çarla da molot“, kolhoz „Jugьt asьv“, kolhoz „Udarnik“, kolhoz „Kollektivist“.

Zadaça 29. Gizikə çuttes tujə suvtətlə nimmez.

Mi olam.... (derevnaьn, posadьn).

Mijan dьnət kotərtə.... (ju, sor)

Неььn mijan dьnşan em... posad... derevna...

Zadaça 30. Medoz gizə torjə məssezliş nimmesə, sьvəgьn ponnezliş.

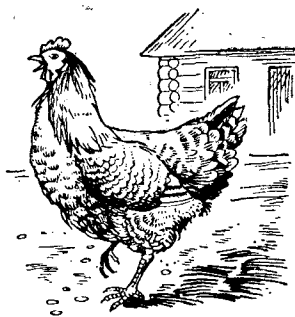
Şarik, Gərdan, Lapko, Şerañ, Şuraç, Tuzik, Çardьi, Polkan, Şəduk, Beļan, Kəstanko, Valetko, Şurtəm, Şədpel, Bobik, Kamko.

Gort poda nimmez gizşəнь ызт ььрасən-зə.

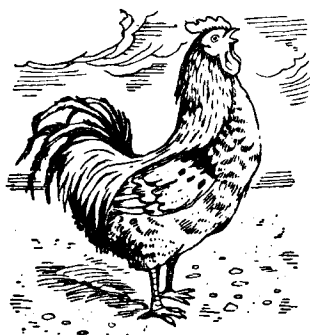
§ 4. Къвжитът да стокais stokaə къв вузәтәм.

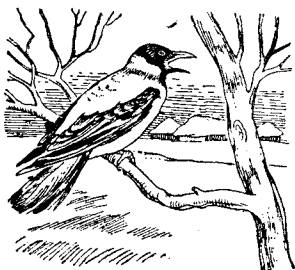
Кук-ку!

Куд-ку-dak!

Ку-ку-re-ку!

Кар!

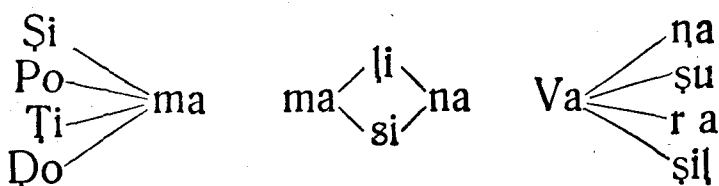
Zadaça 31. Əstatə-kə vərən mamnətə, кыз sijə pon-datə кьtsavnь? Къв torresə vaçkьslə kinanьt. A кыз pondatə кьtsavnь Ваңаәс? Къв torresə siz-zə vaçkьslə kinanьt. A Колаәс? A Misaәс? A Таңаәс? Къв torresə vaçkьslə kinanьt. A кыз pondatə кьtsavnь Palasaәс? Rədivonəs? Oļoksanəs?

Zadaça 32. Къвvez: mama, Ваңа, Кола, Misa, Таңа, Peҭа, Sura, Kuzu, Kaғu, Palasa, Rədivon, Oļoksan, Marina, Vladilen gizikə torjətlə torrezə,

to etaz: Ma-ma, Va-ңa, Pa-la-sa.

Къвvez torjaşəнь torrezə—къвжитәttezə.

Zadaça 33. Kvjitəttəsə ətlalə kvvvezə. Kbeəm kvvvez sogməny? Gizə nijə. Gizikas torjətlə kvvvesə kvvjitətiezə.

Zadaça 34. Dumajtə nimmez, medvь medvərja kvvjitəts nylən vəli — **na, -ta, -sa**. Dumajtə nimmez, medvь medozza kvvjitəts nylən vəli **Pa, Ni, Şu, Lo, Ma**.

Zadaça 35. Medozza kvvjitət şerti gizə kaj nimməsə. Kvjitəttəsə torjətlə zenyt kvrəvvezən. Medvərja kvvjitəttəs şerti gizə sizzə.

Kajjez.

Ka- ...	Vo-ro- ...	... -tuk.
Ut- ...	Kə-rym-...	... -nuk.
Ra- ...	Şe-le- ...	... -ka.
Du- ...	Vi-tu- ...	... -lim.

(petuk dudi, kaəa, zułim, kañuk, raka, utka, tupka, kərymkaj, şelezən, vitulu, vorovej)

Zadaça 36. Çuttes tujə gizə kbeəm kolə kvvjitət. Kvjitəttəs koləsə suvtətlə zenyt kvrəvvez.

Ve -... tiş	...-ra-şin
Ve -... çiş	...-ru-nok
Bri -... dir	...-ri-gum
Kol-... nık	...-to-ris

(karaşin, velətçiş, brigadir, kolxoznik, traktor, turigum, turunok, velətiş).

Zadaça 37. Ləddə „Komi kəv“ kəvjitəttez şərti. Bəđ kəvjitəť ləddikə vačkəstə kiən. Gizə torjə: ətik jitəta kəvvesə əť stolbikə, kək jitətaesə mədik stolbikə, kujim jitətaesə — kujimətə, ƚol jitətaesə — ƚolətə.

Komi kəv.

Komi kəv me kəvli
Aslam lullu doğın.
Velətçişəz bəđmi
Pər me vəli sə dən.

Juaşan: əzzişisə-ja setən kujim jitəta kəvvez?

Zadaça 38. Gizə ətik jitəta kəvvesə, kək jitəta, kujim jitəta, ƚol jitətaesə, to kəz:

- 1) ətik jitəta kəvvez: mu, şu, bə, ar, aj, jəv...
- 2) kək jitəta kəvvez: ka-sa, me-ra, ke-rəs...
- 3) kujim jitəta kəvvez: go-ra-lə, ku-ka-ƚok trak-to-ris...
- 4) ƚol jitəta kəvvez: go-gə-sa-şə, bri-ga-da-ən, lə-şə-tə-nə...

Zadaça 39. Gizə torjə ƚimmesə to kəz: medoz ətik jitəta kəvvesə, səbərən kək jitətaesə, medbərən kuji-maesə.

Vaşıl, Kim, Ivan, Petra,
Tima, Rəman, Tit, Nikolaj,
Palasa, Jakov, Şergej, Karp,
Vladimir, Mixail, Zoja, Raja,
Nikita, Klım.

Zadaça 40. Gizə. Kəvvesə zenýt kərvəvezən torjətlə kəvjitəttezə.

Uzalam vılmoz.

Kərkə vazьn
Rəlnik gərən
Musə garjis
Kьzi os.

Əni vetlə,
Gərə plugən
Makşim-Piła
Çoçkom tos.

Oz-kə tər kьls strokaas—sьliş ətikə libə
unazьk kəvjitəttesə pozə vuzətnь mədik
strokaə.

Zadaça 41. Gizikas mьtçalə zenýt kərvəvezən, kьz kəvvesə pozə vuzətnь strokaış strokaə.

Gizə to kьz: Te-łegaez. Tele-gaez. Tele-gaez.

Kino. Skola. Guna. Zavod. Traktor. Kol-xoz. Fabrika. Tələtçan. Pioner. Plug. Karandas. Pьzan. Udarnik. Velətçiş. Kolodka. Kьrəlok, Turunok. Vəv. Jaj. Kaj. Kim.

§ 5. Sь.

Zadaça 42. Torjətlə kəvjitəttezə enə kəvvesə:

Ira, O|a, Ada, orə, una, eta.

Gizə nьliş torjə toko medozza kəvjitəttesə. Viştalə niyə kəvjitəttesə.

Kəvjitəttez i, o, a, u, e, torjaşənb-ja esə kьəəmkə torrezə?

Gizə ena kəvveziş-zə toko məd kəvjitəttesə. Pozə-ja ra kəvjitə torjətnь kьəəmkə torrezə? A |a kəvjitə? Ortçətə ra da |a kəvjitə. Mьj nььn ətkod? A mьj ne ətkod?

Zadaça 43. Çuttes tuja gızə sbez, kbeəməş kolasə.

Pon erzə rrr. Kəs gag lebzə... Təv uvge...
3ozog ləgalə... Nom peļ ozyn şylə... Uzika
nır şylə... Məs nurgə...

(sss... uuu... zzz... nnn... sss... mmm... rrr...).

Zadaça 44. Azzə sbez, kəda eməş byd kəlyn ət stro-
kaas. Gızə niyə sbesə.

1. Mır, əm, məs, mu, sumka, jama.
2. Sov, sakar, asyk, susa, sorovtas.
3. Pəz, vaz, zır, gaza, zar, əzyn.
4. Nəs, os, kasa, sar, şura, som.

Kəvvez sogməny sbeziş. Şbez gızəny şypassezən.

§ 6. Şbez S da E.

Zadaça 45. Ləddə viştə. Gızə siyə tetrədə. Gizikas
kərvətslə ulşan S şypassə ətik kərlən, a E şypassə kək
kərlən.

Skoləə loktikə.

Misa kotərtə skoləə. Kəz vylən pukalə
kaea. Misa çagokən supkis kaesə. Kaea lebziş.

Zadaça 46. Gızə viştə. Gizikas kərvətslə ulşan e
şypassesə.

Eakjavtən.

Me radejta eakjavny. Tən nolan vetlimə:
Masa, Kaeko, Əndrej, Şura da me. Eupəta log
dınəz kajlim. Me eaksə tyr əkti dozjam.

S da E oz kov soravny. S gorətçişə nuz-
vyla, a E — zenya, orətamən-moz.

Zadaça 47. Primerresə gizikə çuttes tujə suvtətə libə 8, libə 6.

Nalkjə ...edəm ...br. Kolxoz ...upə vil poda karta. Çarlaən je...a vundissə, a ma...inaən una. Vužzes mu...kətəmən orisə. Bura da ...upəta munə kollektivn iz.

(8br, jeəa mukətəmən, supəta, sedəm, eupə, masinaən).

§ 7. Sbez Z da 3.

Zadaça 48. Ləddə kəvbursə. Gizə sijə tetradə. Gizikas kərvətslə ulşan z şpəssə etik kərlən, a 3 şpəssə kək kərlən.

Мьj mi kerimə?

Бзът jama garjimə,

Зозсə volk ləşətimə.

Teçim zьn mi ul turun,

Kujlas setən una lun.

Vevttim muən torəta

Talim kokən çorəta

Gozum şetə una bur—

Мьj mi setçə kerim, 8ur?

Zadaça 49. Primerresə gizikə suvtətlə kəkpəvsaən gizəm şpəsses tujə libə z, libə 3.

Рьzan дьньн sulalə vil $\frac{3}{z}$ ek. Təvnas lun-
nes $\frac{3}{z}$ enətəş. Vəls menam $\frac{3}{z}$ əmdis. Pezinə
sedəm $\frac{3}{z}$ oñ. Va $\frac{3}{z}$ şa oləm dringi vokə. Zo $\frac{3}{z}$ kra-
şitəm ve $\frac{3}{z}$ rəmən. Mijan $\frac{3}{z}$ ьrьs $\frac{3}{z}$ ьn skolaьs-
şa ңevna avu. U $\frac{3}{z}$ alikaм ə $\frac{3}{z}$ ьn $\frac{3}{z}$ ьnьs
çegis.

Ž da **З** oz kov soravъ. **Ž** gorətçişə nuz-
vyla, a **З**—зеньта, orətəmən-moz.

Zadaça 50. Gizə enə kəvvesə tetradə. Ulşaң **z** sьpassə kьrəvъtsə ətik kьrələn, a **з** sьpassə kьk kьrələn.

To etaz: **зы**, **зн**.

Зы, **zar**, **зн**, **эзн**, **zug**, **зaz**, **уз**, **uzun**, **zek**,
зеньт, **lazmъt**, **vuz**, **vez**, **ьзыт**, **gaza**, **зоз**, **kuzə**,
vuzət, **зыз**, **kaz**.

§ 8. Sьez Ç da З.

Zadaça 51. Primerresə gizə tetradə. Gizikas kьrəvъtslə ulşaң **Ç** sьpassə ətik kьrələn, a **З** sьpassə kьk kьrələn.

Mamə peçkəm kьk çərs. **Ç**əçkom **зориз**
omən musə vevtəm. Kə**з**ьs kolə bərjəmən
kə**з**нь. Nur doğъn kьlis **зозог** sь. Kəz verdə
domaləmaş mos **çurka**. Paşkьtəş kolxoznəj
ьbbez — şinən on **suzət**!

Zadaça 52. Gizə enə kəvvesə tetradə sizə stolbikkezən.
Sulga stolbikə kьvvez **Ç** sьpasən, veşkьt stolbikə kьvvez **З**
sьpasən.

Kəç — kə**з**

Vaç — ra**з**

Soç — lo**з**

Çir — **З**ir

Uçət — su**з**ət

Çəskьt — **З**eskьt

Çav — **з**av

§ 9. Ёрас J (jot).

Zadaça 53. Lëddə j şəpasən kəvvesə, kər j-şkət ort-
çən sulaləñ şəpassez: a (ja), o (jo), u (ju), ə (jə), e (je), i(ji),
ь (jь). Lëddəm vərən vədəs kəvvesə gizə tetradə,

1. Ja... Jakov, jama, jag, garja, mərja...
2. Jo... Jogor, jog, jort jon, joştəñ...
3. Ju... Jur, juraliş, jugər, jurşi, jukavñ...
4. Jə... Jəg, jən, majəg, jəñəs, jəktəñ...
5. Je... Jem, jedəm, jeldəg, jestəm...
6. Ji... Ji, jir, jiki, jitəñ, tojin, kujim...
7. Jь... Jь, jьvd, tojьs, majьstə, nь jь liş...

J şəñ kəv gorətçikə j-şs kələ zəñtika, virdəstəmən,
a şəvərən səstəma kələ məd şəşs, kəda sulalə şəşən
ozlañ. J şiş oz sogmь kəvjitət.

Zadaça 54. Lëddə kəvvez, kədañ J şəşs kəv sərən
līvə kəv romьñ.

Kaj, jaj, vaj, şoj, saraj, çaj, Mikaj, maj, kə-
çinəj, vərinəj, ajtəg, şojtəg, sojtəg.

Kəv sərən da kəv romьñ j kələ zəñtika,
orətəmən-moz.

Zadaça 55. Lëddə kəvvez, kədañ j da i şə sulaləñ
ortçən. Torjətlə kəvvesə kəvjitəttezə. Sogmə-ja i şiş kəvjitət?
A sogmə-ja j şiş?

Id, iz, izəñ, izi, in, Inva, inmə, ti, tijanlə,
pijannez, piçik, piki-viki, vindi, istəg, şoji, vaji,
jitana, jir, jiki, kəjan, vi, vijəñ, vajəñ, jirşi,
vaiti, ji, jь.

Kolxoznəj urozaj.

Kollektivən gərim, kəzim

Brigadir mijan Mikaj.

Koknita mi uz nuətim.

Əni boştam urozaj.

Sogmis bura nən kolxoznəj —

Pət kolxoznik, pət strana.

Çəza sogmas ləz oboznəj,

Nənsə kəskas vəl una.

§ 10. Səez d, t, z, s, l, n.

Zadaça 57. Gizə enə stolbikkəsə tetradə. Gizikanət kərvətslə ulşan d, t, z, s, l, n səpassesə ətik kərlən, a d, t, z, s, l, n səpassesə kək kərlən.

d — d

sad — sad

dad — dad

dəmət — ləddət

z — z

iz — kiz

kəz — kuz

zer — zep

vez — viz

l — l

lak — lak

lez — let

luk — luz

lok — lok

t — t

top — top

topət — topət

vət — lət

s — s

sim — sin

sur — şur

sak — şar

sət — şəm

n — n

nəv — nəv

nom — nor

nəs — nər

naş — nan

Enə kəvvəsə ləddikə ti azzat: sɣpassez **d, t, z, s, l, n** kəvvezən kəʃ kər kələn ɟorɣta, a sɣpassez **d, t, z, ʃ, l, n** kəvvezən kələn ɟevɣta.

Zadaça 58. Ləddə kəvbursə. Gizə siɟə ɟetradə da gizikanɣt **d, t, z, s, l, n** sɣpassesə kəɾəvɣslə ətik kəɾələn. Neɣvɣt **d, t, z, ʃ, l, n** sɣpassesə kəɣ kəɾələn.

Çelad sad.

Ozlaɳə oʃkalə,
Bədmə viɭ posad:
Oʃsis mijan tavo
Oʃsis çelad sad.

Çelad sadɣn gaza
Bədkod em orsan...
Ogə olə vaza—
Viɭ mijan olan.

ʒoz sərə ɟukərtçam,
Kıştam ʃɣlankəv.
Ləddəɣn velətçam
ʒulçam zon i nəv.

Oz viz ənnə kadə
Mammeznəməs gort.
Mijə çelad sadɣn,
Bəds mi viɭ mort.

§ 11. Sɣ da sɣpas.

Zadaça 59. Ləddə kəvbursə. Gizə siɟə da gizikanɣt ɟɣɣışɣka gizəm kəv pomməsə (əɳ-əsə) kəɾəvɣslə.

Viɭ tuj.

Tiɭsəɳ, pessəɳ bəɣ uzalişsez.
Kerəɳ levtəɳ ətlasa uz.
Kerəɳ viɭ nogən, jort velətəm ʃərti,
Neekəɳ, çarkəɳ vaz olan vuɣ.

Ovlə siz: şornitikə kылə ətik sь, a gizşə mədik. Ena kыvvezьn kыv pommezas kылə **ənə** (peşşənə, kerənə...), a gizşə **əнь**—peş-şəнь, kerəнь.

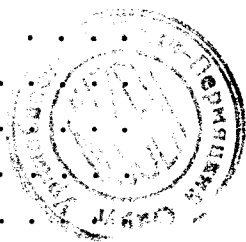
Zadaça 60. Çuttes tujə gizə kыvvez, kыeəməş vəşaləнь **мьj kerəнь?** juaşan kыv berdə.

To etaz: oştə—oştəнь.

„əнь“ kыv pommesə ulışan kыrəvtə.

<u>Ətik:</u>	<u>Una:</u>
Oştə	— oştəнь
Boştə	—
Lьddə	—
Gizə	—
Dorə	—
Keraşə	—
Ujalə	—
Vundalə	—

<u>Ətik:</u>	<u>Una:</u>
Kьskə	—
Vajə	—
Єəktə	—
Lebzə	—
Gorətə	—
Torətə	—
Kьjə	—
Juralə	—

Kыv berdə ləşalə-kə juaşan kыv **„мьj kerəнь?“**—sek viştalan kыv pomas gizşə **ь**, a **ə** **ə**, (ə loktənə, a loktəнь, **ə** boştənə, a boştəнь... i siz ozlan).

Zadaça 61. Lьddə viştə. Gizə setiş torjə vьd kыv, kыtən kыv pomьs **„əнь“**.

Şkolaşan.

Lezalisə şkolaiş. Gilzəmən çəlad vьd tujət kotərtəнь. Kыnəm şimalə, terməşəнь şojьsнь.

„Vaşu, en kol!“ — gorətə Makşim, açs kьz eakьl taralə tuj kuza. Karandasses kolodkaas kerləny: „Şark, şark“!

Tojlaşəny çəlad kotərtikas, pessəny, tuplaşəny ləmjəs. Gaza nylə! Loktisə, şojystisə da sek-zə ətərə: skola vərən moros tьr loavny səstəm ru. Kotərtəny, kin dadən, kin lotokən — ьsləşny.

Rьtьvьt gilzəny kerəs dorəny, orsəny, ьsləşəny.

§ 12. Kьv sərən Ə da Ъ gizəm jьliş.

Zadaça 62. Ləddə primerresə. Kьvvesə, kьtən mukəd ьpəsьs kьzzьka şadən gizəm, gizə kьk stolbikə „menam“ da „tenat“ kьvvez uvtə, to etaz:

Menam:

ponələn
vonətəg

.

Tenat:

ponьtlən
vonьttəg

.

Me ponələ nimsə şeti Çardьi. Te ponьtlə nimsə şetin Busko. Vonətəg eg kuz ninkəmsə pannь. Te vonьttəg kuzan kьjny. Ajələn me ətik zon.

Tenat ajьtlən kьk nьv. Çerəliş oropsə çegi. Pьrtokьtlən jьls lazşəma. Çuңələn gьzьs vezşə. Şarkəbtlən peьs orəma.

Misu jortəliş tetradsə boşşəma. Tenat taj jortьt abu. Pəntoksə maməliş paştali. Vonьtlə premia-pə şetəmaş.

Zadaça 63. Çuttes tujə „menam“ kəv uvtə gizə kəvvesə, kəda sulaləny „tenat“ kəv uvtəy. „Ə“ səpassə kərvətystə.

Tenat:

Menam:

kniğabytlən	—	kniğaələn
vəvətlən	—	
brigadytlən	—	
perəvətlən	—	
dadokəvtylş	—	
jorəvtylən	—	
skoləvtylən	—	
səpkəvtytəg	—	
kerkulənat	—	

Şornitika mukəd kəvvezyn ɳe səstəma kələ „Ə“ sə, a vaçkişə „b“ laŋə. Seeəm kəv berdə ləşalə-kə „menam“ kəv—sek gizşə „ə“ (menam ponələn, menam sojəliş...).

Zadaça 64. Çuttes tujə gizə kəvvez medozza strokəsmoz. „Ə“-sə kərvətyslə.

Ki,	kiələn,	kiələ,	kiəşən,	kiə	şərti
Jur,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	
Ded,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	
Aj,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	
Tetrad,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	
Jərnəs,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	
Kolxoz,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	. . . ,	

§ 13. Tetradə gizəm ponda primerrez.

Zadaça 65. Ne termaşəmən, basəkzəka gizə viştə tetradə. Siz-zə suvtətlə çuttez. Bura vizətə, медь gizikə кьəmkə сьрас не колнь.

Pioner lagersan.

Grisa lokitis lagersan.

*Sijə on i təd. Bura bodmə-
ma. Sondi volas kuçikos sot-
çəm. Çuzəməs əziş toko gərd.
Məjmuşa tuzurkəvs ləmə uçət.
Jonməm Grisa gozumnas.*

Zadaça 66. Kerə o3za zadəca mozzə.

*Sondi jugərsə asovnas kojə.
Pionerrezlən parjalə gərd mi-
ça flag. Çetçisə ozzək, munəmə
tujs. Soləmə, zulçəmə, taləmə
sag.*

Zadaça 67. Bərjə ləddən knigəezşinət vişttez, kəvbur-
rez da gizə tetrəddezə. Gizikanət suvtətə bəd pas i ed kerə
soraşəmməz.

§ 1. Juaşan şornikuza.

Z a d a ɣ a 1. a) Ləddə gorən şornikuzaesə. Ləddə siz: ətik ləddə juaşannesə, mədik otvettesə nə vylə. Kəvzə, mɣj kersə golosnɣt juaşannesə ləddikə? Kəəm pas sulalə juaşan şornikuza vərən?
 b) Gizə ətnanbə juaşan şornikuzaesə.

Nol kad.

Tulbş gaza loktas,
 Kəəm kozin vajas?
 — Zorizzez, zorizzez.
 A sonɣt gozum kadə
 Mɣj vylə mi radəş?
 — Naŋ vylə, naŋ vylə.
 Gozum ɣoza levbɣstas,—
 Vərsə ar mɣjən tɣrtas?
 — Jagədən, jagədən.
 Kəzɣt təlbş loktas,
 Mɣjən musə vevttas?
 — Ləmməzən, ləmməzən.

Z a d a ɣ a 2. Ləddə juaşannesə da bɣd juaşanlə şetə otvet kəklən: **Kuza. Og.** Səvərɣn juaşannesə da otvettesə gizə.

Kuzan te ləddənb? Kuzan te giznb? Kuzan konokkezən
 ɣslaşnb? Kuzan linejka kernb? Kuzan te şəvnəb? Kuzan risujtnb?
 Kuzan te piŋavnəb?

Z a d a ɣ a 3. Ləddə juaşannesə da bɣd juaşanlə şetə otvet, kəəm
 kəklən ləşalas. Səvərşan juaşannesə da otvettesə gizə.

To etaz: Vesətan te pinnetə porosokən? — Vesəta (libə og).
 Vesətan te pinnetə porosokən? Mişşan kietə şojan oznb?
 Vetəvɣlan te vaŋəə? Pərkətlan paşkəmtə ətərnəb? Səstəma te

vizan kietə? Vesətləvlan te gəzzez uvtšit nətsə? Bəd asəv mişšan mətegən?

Juaşikə golos vəsnamə-kod, kajə vələ.

Zadaça 4. a) Ləddə sulgastolbikşis juaşannesə, a vəşkətlənşis otvettesə nə vələ. Kəz ti ləddatə juaşannesə i kəz ləddatə otvettesə?
b) Gişə juaşannesə da bəd juaşan vərən gişə otvet.

Juaşannez.

Otvettez.

- 1) Petraşs sogalə?
- 2) Sija uzə?
- 3) Sija kənmələm?
- 4) Petraşslən zar?
- 5) Sijə pəlsər ləcitə?

- 1) Petraşs sogalə.
- 2) Sija uzə.
- 3) Sija kənmələm.
- 4) Petraşslən zar.
- 5) Sijə pəlsər ləcitə.

Zadaça 5. Bəd şorņikuzaşə ləddə kəkiş: medoz ləddə **juaşan-moz**, a səvərən otvet-moz:

Mijan ekskurşija. Mi vərə munam. Talun bur lunşs. Oz pondə zernə. Bədənny munaşə ekskurşijaas. Boştam şəranym Lapkosə.

Zadaça 6. Ləddə otvettesə vəşkət srolbikşis. Kazalə, kəəm vələm oza juaşanşs. Kəəm vələm mədəş? Kuiməts? Nələts? Vitəts?

Juaşannez.

Otvettez.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

- 1) Vərən.
- 2) Pes piliiti.
- 3) Ajəkət.
- 4) Urəs.
- 5) Eg, eg vermə.

Şorņikuza, kəda juaşə məjkə jliş, suşə **juaşan şorņikuzaən**. Juaşan şorņikuza vərən suvtətşə **juaşan pas (?)**.

Z a d a ç a 7. Tetradanıy lisboksə torjətə zınən. Sulga vılas gizə anketaıslıř juaşannesə, a veřkıt vılas — nı vılə otvettez.

Anketa.

1. Къз tenat нѣмъ, ајнѣмъ, памиллоъ?
2. Къным tenъ vo?
3. Къз сушә tenat skolaъ?
4. Къѣм derevѣаьн sija?
5. Къѣм gruppаьн te velәtсән?

Zadaca 8. Gize ene modankvvese da suvtatla, kytce kole
juaşan pas, libe çut.

Modankъvvez.

Мы керан

— Nem og

A sija mьj kerə

— Меньм otsalə

Lapko, myj uvtan

— Kəjinnəzəs povzətla

Lapko, mýj vəztə zevəmat

— Kəjinnezlis pola.

Zadaça 9. Bəd kən vələ, kəda gərişyka şədən gizəm, dumajtə da gizə juaşan (kəəm ləşalas).

Medo3 kerə zadaçasə viştaləmən, səbərin vəliş gizə.

To kыз керә узса: Мый Şeңa oġnas әтәриş кылыс?

Kolxozlən vraggez.

Ojnas Şeña ətəriş kbeəmkə **gorətəm** kəlis. Sija çepəşşis **ətərə**. Uliçəzət **otır** kotərtə. Kolxoz ferma veytən **ён** kajə. **Ferma** vəli sotçə. Sijə **kulakkez** əztəmaş. **Kolxoznikkez** çəza kusətisə pozarsə. **Kulakkesə** jərtisə igan saja.

Zadaça 10. Gizə otvettesə vıdsən. Nijə gizikə kəvvesə vıstələ
juaşansornikuzaezis (kəda kolasə).

Gərd armijalən juralış.

Kin Gærd armijalæn jurališ? (**Klīm Jefremovič Vorosilov**). Къымætlas Vorosilov jort pondis узавнь saxtaæn? (**kvaʦætlas**). Unaæn-ja sedtǝvlis vǝdʂa lunə? (**das kopejkaæn**). Kǝtən sija uzalis sǝvǝrʂaŋ? (**vǝli'pastukən, vatrǝʦitis ku-**

lak ordъn, zavodъn raboçajъn). Mъj ponda siъ unaiъ arestujtisъ da ыstъvtisъ ssылkaъ? (raboçaj klass vraggezkat pessъm ponda). Mъj Vorosilov jort keris Oktabskъj revolucijaъ? (kamandujtis pessisъ druzinaezъn).

Zadaça 11. Gizъ otvettesъ ыdъsъn.

Oktabskъj revolucia.

Mъla revoluciaыs suъъ Oktabskъjъn? Kъeъm partia in-dъtlisъ revolucialisъ munъmsъ? Kин sek juralisъ komunisъ partiasъ? Revolucia ozasъ kinlъn vъlisъ fabrikaes, zavoddes da medburmuesъ? Kинlъnъsъ nijaъ ъniъ ыdъsъ?

(Oktab tъlisъ vъli-da; komunisъ partia; Lъnin; fabrikanttezla, zavodçikkezla da pomessikkezla; raboçajjezla da kreъъanalъ).

Zadaça 12. Lъddъ juaъannesъ. Viъtalъ nъlъ otvettez. Sъvъrъnъ juaъannesъ da otvettesъ gizъ tetradъ.

Mъj mi şojam şortniliъ?

Mъj mi şojam kapustaliъ?

Mъj mi şojam aңkъeliъ?

Mъj mi şojam kartovkaliъ?

Mъj mi şojam morkovliъ.

To kъzъ gizъ: Mъj mi şojam şortniliъ?

Şortniliъ mi şojam vuzsъ.

§ 2. Gorъtan şornikuza.

Zadaça 13. Lъddъ etъ kъvbursъ. Gorъn lъddъ, ыeъma, gosnaпъtъ mъtçalъ lъddъmsъ. Ыdъ şornikuza vъrъnъ kъeъm pasъ sulalъ? Gizъ kъvbursъ tetradъ.

Mijanъ ыdъ strana-kuzъa kъlъ:

— Jorttez, uzъ verdъ!

— Uzalъ udarnъja.

Ывъ vъlъnъ, vъrъnъ, ыdъlaъnъ!

— Jorttez, uzъ verdъ!

— Nuъtъ jonъzъka

Ыdъ uzъ zavodъnъ, kolhozъnъ!

Zadaça 14. Gorən ləddə ənə şornikuzaesə (lozunggesə).
Ləddikanəy kəvzə, kəəm golosən nija ləddişənə. Bəd şornikuza
vəryn kəəm pas sulalə? Gizə ənə lozunggesə.

Bədənəy ız vərde!
Repətam dəsşesə!
Vasətam kulakkezə!
Bur juər udarnikkezlə!
Bur juər Stalin jortlə!

Gorən gorətçikə golos vənşalə.

Zadaça 15. a) Ləddə bəd primersə sulga stolbikşis da vəşkət
stolbikşis. Kəəm golosən ti ləddatə şornikuzaesə vəşkət stolbikşis?
Kəəm pas sulalə nə vəryn? b) Gizə primerresə vəşkət stolbikşis.

1. Rəts lən.	1. Ok, rəts kəəm lən!
2. Gaztəm tatən.	2. Ok te, kəəm tatən gaztəm!
3. Kəs dojdı.	3. Ek, kəs kəz dojdı!
4. Mi gənajtım.	4. Gənajtən kerim mi!
5. Matəzyk kolə loknə.	5. Lok tatçə matəzyk!
6. Pogodəys uməl.	6. No i pogodda talun!

Şornikuza, kəda gorətçişə gorən, suşə **gorətan şornikuzaən.**

Gorətan şornikuza vəryn suvtətşə **gorətan pas(!)**

Zadaça 16. Medoz gizə gorətan şornikuzaesə, a səvəryn
juaşannesə.

Kin nölət brigadaən ızalə?
Kin pondətan kad kezə şormis?
Jorttez, kutçışam udarnəja!
Og şormətə ızşə!

Zadaça 17. Bəd şornikuzasə ləddə kujimnan stolbikşis. Ətik
golosən-ja ti nija ləddatə?

Sija gortas.
Kişeləş çəşkət.
İsləşit.

Sija gortas?
Kişeləş çəşkət?
İsləşit?

Sija taj gortas-ñi!
Kəəm çəşkət kişeləş!
Ak ti, dər taj İsləşit!

Zadaça 18. Oza zadaçaşis gızə torjə vıdəs juaşan şornikuzaesə, a sıvərn siz-zə gorətan şornikuzaesə. Kəda koləsə şornikuzaes — lıddə nıjə.

Juaşan da gorətan şornikuzaeskət mıjən nıja ne ətkodəş?

Juaşantəm da gorətantəm şornikuzaez suşəny vıštaşan şornikuzaezən. Nı vərn suvtətlə çut (.).

Zadaça 19. Lıddə vıstəsə. Medoz gızə setiş vıdəs juaşan kınvesə, sıvərn vıdəs gorətanşesə, medvərn gızə vıštaşan şornikuzaesə. Kəəməş kolə suvtətlə nı vərn passez.

Ne poliş.

Rəman da Kolə pervıjə ətnanıs munısə vərə. Rəman jualə Koləliş:

— Polan?

— Mıjış povny? Abu ed me uçət.

Nedır mıjış Rəman narosno gorətis:

— Kəjinıs!

Kolə pukşystis toko povzəm uvjas da gorətis:

— Ma-a-maal..

Rəman dır sı vılyn şeralis:

— Ok te, abu poliş!..

Zadaça 20. Lıddə vıstəsə. Gizikə suvtətlə kıtçə kolə libə çut, libə juaşan, libə gorətan pas.

Vərn.

Çelad munəny vərət Ozas Lapko kotərtə Çirzəny çe-lad, vər goralə

— Kırıs, kırıs

— Vızət, vızət ırıs

— Kıtən, kıtən

— Ok te, ru jagədıys mıj

— Ola, lok tatçə setər azı

Ola loktis, pondis əktəny setərsə.

Velətçişsez sobraññon.

— Juraliş oştis sobrañnosə

— Bьdənnьs əkşisə

— Bьdənnьs Bьdənnьs

Misa jualis juralişliş:

— Pozə menьm vištavnь

— Bajit

— Me dumajta medoz mijanlə kolə şornitnь skola porjadokkez jьliş, a sьvərsəñ vəliş ekskurşia jьliş

— Siz Verno Ekskurşia jьliş sьvəryn

— Ne siz kolə Oz kov siz

— Da te mьj çirzan

— A mьj jьliş bajitəñ Me eg kьv Juraliş suvtətiş porjadok:

— Ed çirzə, a kьvzə juralişəs

— Bьdənnьs ləñisə

Zadaça 22. Aslanьt lьddan kñigaiş kossə da gizə torjə kьk vištaşan, kьk gorətan da kьk juaşan şornikuza.

Zadaça 23. Dumajtə aşnьt da gizə şornikuzaez — vištaşannez, juaşannez da gorətannez.

§ 3. Tьrgora sьez da tьrgortəm sьez.

Zadaça 24. Enə torja sьesə viştələ janьn: a, u, o, m, p, k, t, s. Kəda gorətçişə paşkьta ošta əmən? A kəda gorətçişə nəzьk paşkьta ošta əmən? Kəda sьesə gorətçikə ruьs əmiş koknita petə? A kəda gorətçikə nəzьk koknita petə?

Sьez a, o, i, ə, u, ь, e suşəñ tьrgora sьezən.

Sьez v, v, g, d, d, z, z, z, j, k, l, l, m, n, n,

p, r, s, s, t, t, ç, s, e, f, x, c suşəñ tьrgortəm sьezən.

Z a d a ç a 25. Güzə kəvbursə. Ulışan kərvəstə vəd tırgora səsə.

Brigada kajə
Gərnə bə mezatəm,
Bədənən miça,
Gaza çuzəmban.

Gəriş brigada
Talun pondis tatən.
Nol voən tırtın
Gəriş uza plan.

Alfavit.

Bədəs sərpasses 36. Şərşən-vərşən to kəz nija sulalənb:

Aa, Bb, Cc, Çç, Ee, Dd, Dd, Ee, Əə, Ff,
Gg, Ii, Jj, Kk, Ll, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp,
Rr, Ss, Şş, Şş, Tt, Tt, Uu, Vv, bə, Xx,
Zz, Zz, Zz, 33, 33.

Etaz şərşən-vərşən sulaləmbəs nılən suşə alfavit.

Z a d a ç a 26. Güzə alfavitış bədəs tırgora səsə torjə. Kənbəma nija bədəs?

Z a d a ç a 27. Alfavitəs şərti enə nımmesə gizə to kəz:

Anna, Boris...

Vistələ, kəəm sərpassəzə abu estən nımmes.

Zoja, Ivan, Olğa, Pıla, Grisa, Masa, Anna, Nağa, Boris,
Tima, Pasa, Soğa, Juğa, Raja, Darja, Fina, Jakov, Vera, Kim,
Lova, Zina, Zakar, Doma, Natasa.

Z a d a ç a 28. Alfavit şərti gizə tija gruppan velətcişsezlə spisok.

To eta-moz gizə:

1. Abramov Petra.
2. Baçova Olğa.
3. Belavin Ştepan.
4. Vorobjov Nikolaj.
5.

Z a d a ç a 29. Aslanst kəvəktətiş (alfavit şərti gizəm slovar) azzə enə kəvvesə:

pioner, komsomoleç, komunis, traktor, kombajn, lager.

Ətlasa uǝn.

Çu, kolxoznəj ǝbbez vǝn
Kışsə, potə ǝlankǝv.
Azzat, von, udarnik ǝlǝ.
ǝlǝ çelǝd: zon i nǝv.

Sen brigada mu pǝnǝlǝ...
ǝrǝǝn-bǝrǝǝn kǝǝǝ ǝoz...
I udarno uǝ kǝlǝlǝ.
Vetlǝ çelǝd bǝr i oz.

§ 4. Kǝvjitǝt.

Zadaça 31. Lǝddǝ kǝvvesə nǝzvǝla kǝvjitǝttes ǝrti. Kǝnǝmǝs ti suvǝslat medozza kǝvsə lǝddikǝ? Mǝd kǝvsə? Kujimǝtsǝ?..

pǝ-zan	kol-xoz	trak-tor
po-ta-lan	bu-run-duk	sa-mo-var
ber-ga-la-nin	ǝt-la-av-nǝ	ǝer-mǝ-ta-lǝm

Zadaça 32. Viǝtalǝ nǝzvǝla ǝtlaavǝn kǝv. Kǝnǝm kǝvjitǝt ǝta kǝlǝn? Kǝǝm medozza kǝvjitǝts? Kǝǝm mǝdǝs? Kujimǝts? Nǝǝts? Gizǝ ǝtǝ kǝvsə siz, medǝ kǝvjitǝttesə ǝtamǝd bǝrdǝǝan jǝnsǝtlisǝ zǝnǝt kǝrǝlokkez. Ulǝǝǝ kǝrvǝtslǝ bǝd tǝrgora ǝǝpassə. Kǝnǝm tǝrgora ǝǝpasən bǝd kǝvjitǝtn? Em-ja kǝt ǝtik kǝvjitǝt tǝrgora ǝtǝg? Siz-zǝ kerǝ kǝvvesə: masina, traktor, bǝrgǝlǝmǝn.

Kǝnǝm kǝlǝn tǝrgora ǝǝ, ǝnǝm setən i kǝvjitǝt.
Kǝvvez ovlǝnǝ ǝtik kǝvjitǝtaǝs (mu, ǝur), kǝk kǝvjitǝtaǝs (ko-sa, tup-ka), kujim kǝvjitǝtaǝs (kar-ǝi-na) i s. oz.

Zadaça 33. Gizǝ bǝd kǝvsə (ǝtik kǝvjitǝtaǝssa). Torǝtlǝ kǝrǝlokkezǝn, kǝvjitǝttezǝ da tǝrgora ǝsǝsǝ ulǝǝǝ kǝrvǝtslǝ.

Mi Rǝmǝn, Pilǝ da Sura
kerim ǝǝǝm dǝgovor:
velǝtçǝm med jonmas bura,
munas vizǝla, kǝz sor.

Zadaça 34. Gizǝ, da torǝtlǝ kǝvvesə kǝvjitǝttezǝ.

To kǝz: kaj-nǝ, jon-mǝs-tis.

Kajǝn, jonmǝstis, vajalis, çaj, vorovej, saraj, jagǝd, jagǝdalǝn, maj, joǝ, joǝtnǝ, skamejka, pijannez, jǝldǝg, juǝ, juraliǝ, jǝnsǝtn, kojavtǝn, jirǝnǝ, jitǝmaǝ, ǝojanin, ǝijǝsavǝn.

J sış kvjitat oz arkmb, sijn sija suşə kvjitattəm
səən.

§ 5. Gorsora sbez da guşa sbez.

Zadaça 35. Ləddə primerrez. Kəvzə, kəda şəd gırışa gizəm
sıpasses gorətçışəñ gorsorən, a kəda guşən.

Гъа va bereg dor vaçkə. Id sepəs kьa. Şequəs zi çus-
kaləma. Lon berdiş əsətçəma si. Pev gьz kьtçəkə çajdəma.
Kolt kьs çoçkom. Medbur kəzəsən kəz. Bokəttəm kotərtis
kəç. Zurknitis yorota zir. Kişkaşəm turun çir. Kəs rosən oz
kov çьskьñь zoz. Vonə keralis poe. Mamə ləşətis viļ von.
Ətəryn uvtə pon.

Tыrgortəm sbez kьk pələs: **gorsora sbez da guşa sbez.**
Gorsora sbez gorətçışəñ **gorsorən**, a guşa sbez gorət-
çışəñ **guşən**.

Gorsora sbez: b, v, g, d, d, z, z, z, z, z;

Guşa sbez: p, f, k, t, t, s, ş, s, e, ç.

Zadaça 36. Gizə enə kəvvesə siz-zə da kərvətslə ulşan:
gorsora sbezə ətik kəralən, a guşa sbezə kьk kəralən.

b — p

ьb — ьp

ьbг — ьpг

d — t

дыг — тыг

kad — kat

z — ş

Kuzu — Vaşu

Zina — Şima

uz — uş

v — f

Vaņa — Faņa

up — uf

d — t

dad — tat

top — tɔp

kut — kut

z — s

зыг — сыг

zag — sag

gaza — kasa

g — k

гыг — кыг

gos — kos

gag — kav

z — s

zud — sud

zyk — asyk

buz — bus

z — e

zoz — eəe

zyz — pьe

uz — jee

z — ç

zir — çir

zut — çut

kəz — kəç

Zadaça 37. Gizə enə primerresə. Şədzьka gizəm kьvvezşis ulьşan kьrəvtьslə: gorsora şьesə ətik kьrələn, a guşa şьesə kьkən.

Garjəmaş uzьt **gu**. Kəç **ku** təvnaş çoçkom. Porş **gos** əkti dozjə. Pərişlən vişə **kos**. Ajə keris viļ **pьz**. Me azzi ur **vəz**. Mijan partaьs **zeshьt**. Ma əddən çəskьt. **Зьz** levalə su-
pьta. As kolasaьn kerim **kьe**. Mijan velətçan **zьr** səstəm. Zozəttas kotərtis **şьr**.

Zadaça 38. Gizə etə kьvbursə da ulьşan kьrəvtьslə: gorsora şьesə ətik kьrələn, a guşa şьesə kьk kьrələn.

ASьV.

Gərd via donən	I vəvdçə gorən
Şondi levə vьlə,	Bv pašta şьləm...
Zarni sunışən	ASьV təlokkət
Koььstis jugər.	Kьjşis şьlan gor...

§ 6. Zevşışan şьez.

Zadaça 39. Ləddə enə şornikuzaesə. Gьrişьka gizəm kьv-
vezas eməş setəəm şьez, kədna gorətkikə ne səstəma kьləнь, zev-
şışəнь-moz. Ləddəm vəььn vəьjə nişə şьesə da gizə torjə.

Kolxoznik! **Levь** kollektivas uzsə! Tən mijan brigada
вьdsə lun pinalis. Mişusliş velətiş şpinasə **lavkətis**. Kırəğ
gotşə kolt vajəm vəььn. Şkolaə pьris kinkə **tədtəm** mort.
Zadaçaəs resajtikə **ladşis** əsi, kuta **mədpəv** resajtnь. Arnas
zera lunə ətəььn **gəztəm**. Mьla sapkasə **supkin**? Poda vədi-
tan fermaьn **вьdtəнь** bur porodaa məssez.

Zadaça 40. Kьz mьtçaləma çuttes tujə gizə kьvvesə. Şədzьka
gizəm şьpassesə kьrəvtьslə. Aslanьt viļiş gizəm kьvvezas siz-zə
kьrəvtьslə.

levь — levə	gəztəm —
вьdsə —	vodşis —
tədtəm —	gьpkin —
gotşə —	levь —

(вьdəs, tədə, gotəstis, gəza, levə, vodi, gьpətə).

КѢВ сѣгн-кѣ зевѣшан сѣ — колѣ сѣ вѣрѣ сувтѣтнѣ тѣ-
gora сѣ.

Тѣrgora сѣ ознѣ зевѣшан сѣ кѣлѣ сѣстѣма (gaztѣm-
gaza, вѣдса-вѣдѣс)...

Zadaça 41. Lëddə kѣvbursə. Gizə tetrədə gъrışьka gizə
kѣvvesə da kъrəvtə zevѣшан sѣsə.

Ətlasa üz.

Kolhoz lëvtə assis üz, —
bъkə dorə vił olan
Nëekə, çapкə vazşа vuz
Munə supьta ozlaң.
Вѣдса vo ңi to çulalis
Кѣз uzalə MTF.
Kollektivlən ЪВ paşkalis
Uзьs munə, gъmətə.
Tavo traktor viłə boştım,
Məjmu kerim ɭon zavod;
Klub — çital̕na viłə oştım —
Lëvam, ɭonmam godış god!..

§ 7. K da G sъpas E da I ozьn.

Zadaça 42. Lëddə şor̕nikuzaesə. Gъrışьka gizə kѣvvesə
gizə torjə. Vizətə: kѣəт sъpasses sulaləнь e da i ozьn. Kъrəvtə
niјə sъpassesə.

Kolhoz suvtətis ətlasa kerku. Brigada munis ker ke-
ravнь. Sovet vlaş kerə vił olan — socializm. Kin etə üz
dъньn oz uzav? Ravoçəј da kreşşanin ətamədnьslə şetisə ki.
Kin nъliş kieznьsə vermas mezdətnь? — Nəkin. Nьlən ɭon
soјuz.

Me ponda gizнь нь јъliş kѣvbur.

adaça 43. Gizə enə kыknan stolbiksə. Ed vunətə e da i
oзын k da g gizəm jыliš.

Kolə	gizнь	kerku,	a	ne	terku
"	"	kerəs	"	"	terəs
"	"	gizə	"	"	dizə
"	"	gid	"	"	did
"	"	gerskan	"	"	derskan
"	"	gez	"	"	dez
"	"	keñ	"	"	teñ
"	"	keriş	"	"	teriş
"	"	kepiş	"	"	tepiş.

Кылып е да і зыпassez озын kolə gizнь k da g, kət i
кыла җ да җ (kerku, gizнь...).

Sodtət: kыvvez, kədna sogməmaş roç kыliš, eta
viştaləm uvtə oz şurə. Nija siz i gizşəнь, кыз кылә:
telega, teatr, җina, җit, denga, dєrevña, dekab, divan,
divo, җin-җin, җikətə, dəgəd, ded.

§ 8. Kыvvez озын „NE“ da „MED“.

Zadaça 44. Lyddə viştə. Gыrişыka gizəm kыvvesə gizə
torjə. Vizətə, torjən ali ətləyn kыvveskət gizəmaş kыvtorrez „ne“
da „med“.

Oleñ.

Ылып oj-laņas, kəзыт sariz dorып, vetləнь oleñnezəп.
Vəvvez setçin abuəş, a oleñ medkolan poda. Setçin sija
kыskalə mortəs, paştətə sija, verdə aslas jajən, şetə assis
jəvсə. Nekыtəп mortlə seeəm nuzda abu poda ponda, кыз
ojlaņas. Mort setçin nemunda oz vermь ovнь oleñtəg.
Medbura radejtə setçiniş mort assis meddona podasə.

„Ne“ da „med“ kыvtor kыvveskət gizşəнь ətləyn.

Sodtət: eəktan kəvvezən „med“ kəvtor gizşə torjən—**med munas** (aş med munas), **med loktas**, **med keras**, **med boştas...** i. s. o3.

Zadaça 45. Çuttes tujə gizə nijə-zə kəvvesə „ne“ da „med“ kəvtorən.

То кьз: Bur—medbur kin—nekin.

Rəma —medrəma	Rəma —nerəma
Çəskət —.	çəskət —.
kurət —.	kurət —.
çorət —.	çorət —.
viza —.	viza —.
kuz —.	kuz —.
kən —.	kən —.
ььн —.	ььн —.
matən —.	matən —.
kolan —.	kolan —.
zirət —.	zirət —.
surət —.	surət —.
gaza —.	gaza —.
gora —.	gora —.

§ 9. Кьв ромьн „V“ сьпас.

Zadaça 46. Ləddə primerresə. Gərişzəka gizəm kəvvesə gizə torjə da vəd kəv romşis medvərja sьpassə kərvəntəstə. Kəəm sьpassez vəd kəv romas?

Kolxozə boştəmaş kək vən. Mun vəvvesə **şermətav** da **əmləsav**. Nazar velətə kək zon da etik **nəv**. Mi velətam komi **kəv**. **Aşv** talun miça. Kəigasə en **koşav**. Te menə en **şerav**. **Olsav** izassə da **kətsav** mukəd uzalişsesə. Mun pəkətsə **kerav**.

Kəv ромьн gizşə „v“, a oz gizşə „l“, kət baitikə sija i kələ-kod.

Zadaca 47. Ləddə kəvbursə. Gərişzəka gizəm kəvvesə gizə torjə da kərvətslə kəv pommezsis „v“ səpassə.

Vərzaptaninən.

Gorətə Pila brigadir,	Əsəm vərə kin?
Sələn-ed kluçən pizə vir:	En ləsməş!
— Ej-ej, bergav ,	Sodtə, jort, vəşin!
Vənpənzək kerav !	Kerav, kerav !
Kin vərən?	Pu şələm kokav !

Sodtət: mədik kəliş pərəm kəvvezən kəv pomas „l“ səpas koltcə — **kapital, metal, signal, Ural, zurnal...**

Zadaca 48. Gizə primerresə. Kərelək tujə kəv pommezas suvtətə „v“ ləvə „l“ („l“ səpasnas kəvves pantaşasə jeeə).

İgna $\frac{v}{1}$ bəssə torpəzəka. Kək uvtən en verga $\frac{v}{1}$. Kera $\frac{v}{1}$ assit pes normatə. Asəvlaq mijan dənşən eməş Ura $\frac{v}{1}$ kərəssez. Uvvezas kokketə en vəkə $\frac{v}{1}$. Uztə poma $\frac{v}{1}$ plan şərti. Mijan stranalə una kolə meta $\frac{v}{1}$. Otsa $\frac{v}{1}$ sijə sedtən.

§ 10. Kəkrəvsən gizşana səvz jəliş kəv səryn.

Zadaca 49. Ləddə kəvbursə. Gərişzəka gizəm kəvvesə gizə torjə. Kəəm kək səpasən ordən ətkodəş?

Arnas.

Kəttişə kad, çulalə,	Munamə, çeład, vərə,
loktə pemyt ar;	kottəm revina, ləm,
çuzəmny rad, səñjalə —	kotraşam ətmədərət —
suslon vədləyn şar.	pantalam ar loktəm.

Juaşan: gorətçikə oz-ja kəv „səñjalə“ „kottəm“? A kəz gizşə?

Zadaça 50. Gizə enə primerresə. Şədzьka gizəm kьvvezas kьrəvtьslə ulьşaң vьd kьkpəvsa sьpassesə.

Әсһн иvтһн **dodda** vəv sulalə. **Doddһn** pukaləнь kьk mort. **Doddaştən** kiez kьnmisə. **Doddə** teçim **killa** kəгһm. Luksə kolə **killьнь**. **Ovdotta** zapon **voттə**. **Әnişsa** kattə sunis. **Teşsa** oz-ja Һekin lok? Asja oјnas Һur dorьn kəјin **uңғalis**.

Mukəd kьvvez səгһn tьrgortəm Һevьt sь vəгһn kьlə
„j“ (jot).

Gizikə tьrgortəm Һevьt sььs „j“-sə (jotsə) çepəstə da
açьs sь tuјə pukşə.

Seeəm kьvves gizşəнь **kьkpəvsa** tьrgortəm Һevьt sьəп
(killə, voттə...)

Zadaça 51. Gizə zenьtik şorңikuzaez, medьь Һьһn vəlisə kьvvez:

polla	sьңғalə
molla	mişşə
latтан	kişşə
dodda	teşsa

§ 11. „V“ sьpas „EZ“, „ET“ da „ES“ ozьn.

Zadaça 52. Gizə primerresə da şədzьka gizəm kьvvesə kь-rəvtə ulьşaң. Vizətə, kьeəm kьvtorrez ozьn „v“ sьpas gizəma kьk-pəvsən.

Zər jərə pьғəmaş **vəvvez**.

Ugəvvət-taj kişşəнь.

Kolxozlən **stavves** pomtəmaş.

Kьv səгһn **ez**, **et** da **es** ozьn vьd tьrgortəm sььs gizşə
kьkpəvsən — (morttez, ponnet, soјjez, çerreslən)...

Z a d a ç a 53. Güzə enə kəvvəsə. Ulşan kərvətlə kərpəvsa şəpassə „ez“, „et“, „es“ kəvtorreskət ətləp. To kəz üzə kərə:

vəvvez	vəvvet	vəvves
ez	et	es
qəvvez	qəvvet	qəvves
pəvvez	pəvvet	pəvves
ugəvvez	ugəvvet	ugəvves
kərvəvvez	kərvəvvet	kərvəvves
şərvəvvez	şərvəvvet	şərvəvves
zəvvez	zəvvet	zəvves
umələvvez	umələvvet	umələvves
zirətvəvvez	zirətvəvvet	zirətvəvves

Z a d a ç a 54. Güzə primerresə. Kəəm ləşalas (ozza vıştaləm şerti) bəd kərvəv tujə kəv şərən suvtətə şəpas.

Mijan kolxozın vəv-es sulalənə ətlasa kartaın. Oj-ez arnas pemytəş. Stroitimə gəriş zavod-ez. Log dorət vetlətənə şəd kərvəv-es. Kok-et taj nətəşəş. Viz-et taj tətərat nə vəkətəş. Kəv-et sumkaşit orlaşəmaş. Gramotnəj mort-ez bədlə kolənə. Zavod-ezın rəvəcəj-es uzalənə udarnəja. Mijan kolxoznik-ez üzə nuətənə siz-zə. Velətçiş-ez münənə ekskursiə. Ləninlən kəv-es bəd uzaliş şələmın olənə. Makar pəv-eznas vərən uzalə. Mos-ezsə kolə viznə rəmoznəj uləezn. Vəv-esə kolə şənavlənə. Tenat paltoın kəvma zər-et? Tətrəq-ezə kəknannəş gizşisə.

§ 12. Kəvvuz, kəvjəv.

Z a d a ç a 55. Güzə primerresə. Gərişyka gizəm kəvvezşis əzzə kəvtorrez, kədna əta-mədvylə vaçkişənə.

Gər.

Bədənnyt tədat gər. Ənəz komi mort sijan gərə. Komi mort gərtəg ez tədlə olansə. Gərkət sija olis nə etik şo

god. Əni gərlən olanb ovşis. Əni gərsə vezış plug da traktor.

Zadaça 56. Медвѣ ѣтамѣд вѣлѣ вацкісана кѣвторрес јансѣт-
цисѣ sodtan pasən,— ozza zadaçasıs bѣd şadzık kѣvsѣ gizѣ stolbıkѣ,
to kѣz:

gər
gər + ə
gər + tæg
.....
.....

Ətaməd vѣlѣ vaцкіsana ətkod şѣa kѣvtorres kѣlѣn su-
şənbь **kѣvvuzən**. Vezşana kѣvtorrez, kədna kѣv vuz ber-
dѣn sulalənbь, suşənbь **kѣvjьlən** (gər—kѣvvuz, tæg—
kѣvjьv).

Zadaça 57. Lѣddѣ vıştsѣ. Bѣd gьrışzьka gizəm kѣvsѣ gizѣ
torjѣ da kѣrəvtьslѣ ulьşan kѣvvuzzesѣ.

Sovet.

Sovet vlaş kerisѣ uzalışsez. **Sovettez** sogmisѣ revolucia-
kət. **Sovettezьn** pukalənbь: raboçəj, kolxoznik-udarnik da
uzalış јedinoliçnik—bednak da şerednak. Kulaklѣ, poplѣ da
mukəd abu uzalış oтіrlѣ **sovetѣ** tujьs igana. Nija **sovetьn** oz
vermə pukavnь, uzalışses nijѣ oz bərjѣ. **Sovettez** sogmisѣ Lənin
velətəm şərti.

Zadaça 58. Kərə etѣ uzsѣ to kѣz: gizѣ medozza strokaşıs
kѣvvesѣ „məş“, „uz“, „çer“ kujim stolbıkѣ, şьbərьn bѣd kѣv berdѣ
sodtalѣ ət vuza kѣvvesѣ:

1) məş
məssez
məslѣ
.....
.....

2) uz
uzav
uztæg
.....
.....

3) çer
çerə
çerrez
.....
.....

Zadaça 59. Medoz gizə torjə ətkod vuza kəvvesə, səvəryn * mədik vuzaesə, kujimət vuzaesə i siz ozl.

Pila, pilka, vart, vartəny, mun, sodə, sodtəny, muəny, lewə, lewalə, vartan, vednək, vednəkəj, vednəj, levtəny, əkəny, əkəs, kad, ərny, vaj, vajny, kajny, vurny, vurətny, vajavny, vajət, vurşəny, kajləmə, garjəməş, garjəsti, ər, ərok, ərrez, ərəkəyt, kadəz, kadnat.

Zadaça 60. Kəvvesə gizikə medoz torjətlə nilyş kəvvuzsesə da kəvjəvvesə. Vuz koləsas da jəv koləsas suvtətə kərəlok.

To kəz kerə ızsə:

Giz, giz-a, giz-an, giz-ny... i siz ozl.

Giz, giza, gizan, gizny, gizət, giziş, giztəg, gizis, gizəm, giztəm, gizlis; vaz, vazə, vazət, vazas, vazəş, vazməm, vazşa, vazən, vazny, vazlas, vaznas; ker, kerə, kerən, kerla, ker-təg, keras, kernas, kerəş, kerku, kerkuəny, kerəməş; sonyt, sontə, sontişny, söntisə, sontişə, sonaləm, sonytzyk, sonalə, sonytnas.

§ 13. Askodələm.

Zadaça 61. Ləddə viştsə. Şədzəka gizəm kəvvesə gizə torjə. Ləddə niyə gorən ne zagəna, a kəz vajitamə. Bədənnyş-ja şəes səs-təma kələny kəvşis?

Mijan vərrez.

Gərişəş mijan vərrez! Lolog ju sajnə pondətçə da pom-təg nəzaləma rətlənə. Kajan ɛv vylə da vizətan — kəz paş-kəyt sariz paşkaləm şin ozy. Matəzyk vizətan — şəd rəma, a sajas rəməş vezşə da loə ləzzyk. Vərə ərən zik kəz guə: dorşənas-qi pemyt, a sajas esə pemytzyk. Von kəy nəv sulaləny, jəvveznyş lewəməş nəvoas, aşnyş kəqəs kəzaəş. A nəlyəny bədmə pozum, esə kəzzyk, esə ɛzytzyk. Von popereg log vylə ərkişəm pəram kəs kəz, burzykə da kəszzykə seşşə pes on əzy. Omən tel da burelom, oz poz ozlən oşkəvtny.

Zadaça 62. Gizə enə kəvvesə siz-zə stolbikən. Ləddə niyə. Səstəma-ja vuzəb kələ ozza stolbik kəvvezas? Oz-ja gərdzək tujə „gərdzək“ kəv, kəsək tujə „kəsək“?

gərdək	— gərd	+ək	vazək	— vaz	+ək
gəgrəsək	— gəgrəs	+ək	kusək	— kus	+ək
kəsək	— kəs	+ək	ləzək	— ləz	+ək
vezək	— vez	+ək	berdasək	— berdəs	+ək
	rusək	— rus	+ək		

Kəv səgən-kə tədtəm sə, kolə azzən kələslis vuzsə. Məj vuzas kələ, siyə i giznə. Ləvə tədtəm sə vəgən suvtətnə tırgora sə. Tırgora sə vəgən tədtəm sə kələ səstəma. To kəz: **kəzək — kəz + ək** ləvə etaz: **kəzək — kəz + a, kəz + əş...**

Sədtət: etəm kəvvezən kəvvuzəs səstəma oz kəv. Kəvvuz berdsis səb sədvərgə səb kəvvuzsə „askədalə“, mədnoz vıştəvən, asmoznas eəktə gorətcən: **kəzək — kəz + ək, a kolə kəz + ək...**

Zadaça 63. Enə şornikuzaezis gizə torjə vəd gərişəkə gizəm kəvvesə. Səpassə, kədna sədvərgə səpassə kəvvuzsə askədalən, kərvətslə ulşan.

To kəz kərə uzsə: Jur vevdəras sələn sətcə vit pələsə gərd zvezda.

Jur vevdəras sələn sətcə vit pələsə gərd zvezda. Me vələtcə mədik vo. Talun şəram Lapkoə vətçis. Vonə vətçə çeriavən. Majəgsə me **sədti**. **Kətcə** en vizət, üzən jəzəs pizə. **Vələtcis** kotərtə skolə. Şəna **kəzəkə** keraləma kersə. Səndi arnas jəea **mətcəşə**. Me talun oz **çetçi**. Vasə kişkaləm ponda sanitar **vidçə**. **Kəşim** çərə uşis. Menam karandasə **çərvək** tenat karandasə. Səvt, **çetç** jərdəm dərəm oşir! Uzaşis oşir **sədtə** asləb vil olan.

§ 14. Kər kolə gizn̄ „l“ da „v“.

Zadaça 64. Ləddə vištə da kəzzəka gizəm kəvvesə gizə torjə. Vizətə nija kəvveziš, kəəm sypassez oзын sulalə „l“ sypas (tyrgora sypassez oзын, aji tyrgortəm sypassez oзын).

Uzalan zyr.

Mi Kudьmkarə vetlim ekskursiaən. Setçin mi aзылим, kыз velətçişsez uzalən̄ maštərskəjьn. Una vьd tor nija kə- rən̄: kin ləsjışə, kin struzitçə, kin pivkaən pilitçə.

Mijan skolaьn maštərskəj kern̄ dona. Petkətim posta- novlənno uzalan zyr oşn̄. To mьj gizim protokolə:

- 1) Gortteziš vajn̄ instrumenttez, kinlən mьj aзыšas.
- 2) Suvtətn̄ spektakl da sija şəmlə voşn̄ instrumenttez.
- 3) Uzalan zyr oštəm jьliš kern̄ kolxozьn doklad da korn̄ kəəm̄kə otsət.

Siz-zə kern̄ kooperacijaьn.

- 4) Rikə ьstən̄ gizət, korn̄ eta ponda mundakə şəm.
- Bura kutçişisə, 4 da 5 gruppaiš velətçişsez uz verdə eta postanovlənno şərti.

Mijan 2 gruppa nylə otsalis.

Təliş zьn vərşan mijan skolaьn oşsis uzalan zyr.

Tьrgora sь oзы oz gizşь „v“, a gizşə „l“, kət i kьlə „v“
(velət, loktisə, kьlin, kьlaləm...).

Zadaça 65. Enə kəvvesə gizə tetradə da l sypassə oзыs tyrgora sulalan sypaskət kьrəvtsələ.

To kыз kerə uзыsə:

uzalam

uzalam

levtam

vajalam

bergalam

çulətn̄

ьл̄n

ьл̄n

dolьt

kьlat

levə

kьл̄n

vovlitə

vovlitə

kojaləma

zendaləma

lazmətəma

l̄d

zelətn̄	vəlt̄	lyddən̄
kolanə	lun	ləz
keraləm	talun	ləgaʃn̄
vəvlən	levzətə	ləckiʃn̄
məsliʃ	laŋt̄	kʏrlələ
kolləm	kʏlat	loalə
kojavləm	kajlvləm	voʃlvli

Zadaça 66. Güzə kʏvbursə da kʏkpəvsa sʏpasses tujə kʏəəm kolə suvtətə sʏpas.

Pioner me.

Pioner me çeład sərən	меным оз ков लोक о $\frac{1}{v}$ an!
kiam əzjə jugʏt flag.	
Jugʏt tujət Lənin sərən	Lənin kʏ $\frac{1}{v}$ ən sodə prokə,
muna, og kʏʃʃ, kʏz gag.	Lənin oʃtə ʃin i van.
Vaz o $\frac{1}{v}$ əm me dringi vokə—	

Zadaça 67. Ozza zadaça kod-zə.

Poda karta—sovxozn̄.

Ve $\frac{1}{v}$ ətçiʃsez vet $\frac{1}{v}$ isə sovxozə poda karta vizətn̄.
 Me ət $\frac{1}{v}$ aʏn-zə vet $\frac{1}{v}$ i. Loktim, vizətam — ʏzʏt karta su $\frac{1}{v}$ a-
 $\frac{1}{v}$ ə. Pʏrim pʏekas. Ozanym ʏ $\frac{1}{v}$ ʏn tʏda $\frac{1}{v}$ ə mədik ʏvəs.
 Karta sərətʃas koridor nuzətəm. Veʃkʏt vʏ $\frac{1}{v}$ as da sulga
 vʏ $\frac{1}{v}$ as kerəmaʃ jərtəttez, setən su $\frac{1}{v}$ a $\frac{1}{v}$ ən̄ məssez. Nijə
 verdən̄ setən. Verdikə tədən̄, kʏəəm norma ko $\frac{1}{v}$ ə ʃetn̄
 məs $\frac{1}{v}$ ə. Verdan normaez jʏ $\frac{1}{v}$ iʃ viʃta $\frac{1}{v}$ ə agronom. Sovxoz
 poda kartaʏn məsses vʏnaəʃ, jəvsə ʃetən̄ una.

Zadaça 68. Ena kьv vuzzes kəṭ kər pondəṭşəṇь „l“ şьpəşəṇ. Veləṭə niṇə knigatəd vištəvṇь.

lav, laz (lazmьt), **lak, laṭ, laṇt, lap, lae, lev, lez, ləṭ (leṭ), lov, loj, lok, lont, loə, lop, ləḡ, ləvd, ləz, ləz, ləṇ, ləşav, lud** (ludṇь), **luk, lun, lь** (koska), **lьa** (pesək), **lьd, lьj, lьm, lьs.**

Zadaça 69. Gizə vьliş kьvvuzzesə stolbikə. Bьd kьvvuz berdə dumajṭə da gizə seəəm-zə vuza kьvvez.

To kьz kerə uzsə:

lav—lavic, lava...

laz—lazmьt, lazməṭəm...

lak—lakə, lakəma...

laṭ—laṭ, pəlaṭ...

laṇt—laṇti, laṇtəma... i siz ozlaṇ.

Zadaça 70. Lьddə. Ğьrişzьka gizəṇ kьvvesə gizə torjə. Səş-təma-ja bьd şьbs kьlə ena kьvvezьṇ? Oz-ja baitikə „v“ tuṇə „l“ kьv?

Komi kьv.

Mi veləṭəm komi **kьv**. Aşşinьm komi **kьvsə** kolə tədnь. **Kьvzь**, kьz şornitəṇь komiəṇ. Veləṭcь şornitṇь səstəṇ komi kьləṇ. Kīn ɳe səstəma gorəṭčas—şeravṇь oz kov, a kolə siṇə veşkatṇь. Veləṭciş, bura təd aşıṭ komi **kьvtə**.

Tьrgortəṇ şь ozə oz gizşь „l“, a gizşə „v“, kəṭ i kьlə „l“ (kьvtə, ɳəvnat, sorovtas, təvşa...).

J (jot) ozьṇ, kьz tьrgortəṇ şь ozьṇ-zə—gizşə „v“, a ɳe „l“ (şьvjat, dovjaşə, ɳəvjoş...)

Zadaça 71. Gizə enə kьvvesə sizə stolbikəṇ. Bьd kьv jьliş viştəṭə, mьṭa kьlas gizəṇ „v“, mьṭa gizəṇ l.

Təv—təvtə—təṭt

kerav—keravṇь—keraləṇ

şьv—şьvṇь—şьlikat

кѣѵ — кѣѵнѣт — кѣлѣн
 роѵ — роѵтѣм — роlѣмѣн
 бергаѵ — бергаѵтѣн — бергалѣ
 рѣднаѵ — рѣднаѵнѣ — рѣдналис
 ѣмлѣсаѵ — ѣмлѣсавтѣн — ѣмлѣсали
 нѣнѣѵ — нѣнѣѵтѣг — нѣнѣлѣм
 рѣнѣѵ — рѣнѣѵнѣ — рѣнѣас.

Z a d a ç a 72. Lëddə viştə. Kossə setiş kəvvez, kətən „l“ şəpas sulalə tırgora şə ɔzən. Gizə niyə kəvvəsə torjə.

Velətçan zır.

Mijan velətçan zır ızıt. Omən sulaləni pəzannez da skamjaez. Skamjaez vılas pukaləni velətçişsez. Skamjaez ɔzas sulalə pəzan, a ɔzas — zek. Pəzan dənən sulalə doska. Doska vılə gizəni melən. Meləs setən-zə pəzan pəkəs. Ştenaezas əsaləni kartınaez, tablıcaez. Potolokşanas əsaləni kək lampə. Ət ştenə vılen əsalə Ləninlən portret. Əşən dənən sulalə akvarium. Şetən vaən ujaləni çeriez.

§ 15. Gorəna suəm kəvjitət.

Z a d a ç a 73. Lëddə şornikuzaesə. Vizətə, mıla gırışzıka gizəm kəvvəs gizəmaş kər torjən, a kər ətləni. Kəəm passez sulaləni kəv vevdərəs?

Bekəriş Pıla şóje má. Vələs şójəma sorovtassə. Ivan dedə tujisə paənən nıbrə má. Aje izikas əddən pızsə nıbrəma. Uvvez kolasət vizətə şəla şın. Tən şəlášın, a talun şojan-zə. Zılim káj poz teçə uvvez vılə. Şerga saşın vılə kajpóz əsətə.

Eta pasıs () kəv vevdərə suvtətsə sek, kər kədəkə kəv-jitətsə kılış kolə gorənzık sunı.
 Eta pasıs suşə gorən suana pas.

Sodtət: Mukəd kǝvvezǝn ovlə siz: kǝəm kǝvjitət
veštǝn sulalə gorəna suana pas — sǝ şerti vezşə kǝlslən
vezərtəms —

şóǝ má — şóǝma

nǝrə má — nǝrəma

zùg şì — zùgşì...

káj póz — kajpóz

Zadaça 74. Kǝvbursə lǝddikə bǝd gorəna suana pas veštǝ
kǝvjitətsə lǝddə gorənzǝk.

Pondǝlə sǝvəşan gorəna suana passə puktǝn mǝdik kǝvjitəttez
veştə. Oz-ja kǝvburslən volkǝta lǝddəms vezşǝ?

Talunǝa lun.

Sàrizən izəvtə jəzǝs,

• Kǝşşə nǝ kǝvvez, kǝz zər...

Gərd bi jugəren lun əzǝ...

Ólanǝn kǝşşə vil şer.

Tráktor sǝ pǝllezə pǝrə...

Rəzşə nǝ jərrez, mezà...

Vil zǝkən paşkǝt ǝv tǝrə:

Pòmtem plas — ǝna şo ga.

§ 16. Zenǝt kǝrələn gizşana kǝvtorrez.

Zadaça 75. Lǝddə primerresə. Gǝrǝşǝka gizəm kǝvvesə gizə
torǝ. Kǝəm pas sulalə kǝv kolasǝn da kǝvtor kolasǝn?

Misa, te on-ja təd etə kǝvbursə? Vajas-ja oz-ja talun
knǝgasə? Šondǝs-pə muşşə ǝzǝtzǝk. Kin-nə setən pukalə?
Mǝla-nə tən en vəv? Mǝla-inə peremenə s dǝr? Lezşan-kə
asǝn posadə — pǝrav şelsovetas. Menǝm-ed talun kolis dezu-
ritǝ. Talun-pə-taj kino loas? Oz-ǝi-pə talun brǝgidasə ində.
Vaşǝls ez-taj mǝd loknǝ-ǝi-da. Odə-taj viştalə-da. Vaǝuǝs-
pə-taj sogalə. On-zə-ǝi-pə-ed te eta uz vėrdə kutçis.

Ena kǝvvezkət kǝvtorrez gizşə nǝ ətlə nǝ: kinkə, mǝjkə,
kǝzkə, mǝjənkə, sizkə, kǝnǝmkə, kǝnǝmətkə, kədəkə,
mǝlakə, kərkə, ǝkə, kǝtənkə, kəvǝ, mǝdvǝ, şozə,
kədərəkə, kǝəmkə.

Къвtorrez: **ja, pə, zə, nə, (inə), kə, ed, taj, ɲi, вь, da, d, i** къvvezkət gizşəɲь зенът кърəв-рър (**gizin-ja, вош-тəм-рə...**). Къv verdəɲ-kə sulalə ɲe ətik къvtor — ɲь kolasə siz-zə gizşəɲь зенът кърəvvez (**loktəм-ɲi-рə, talun-рə-taj...**).

Zadaça 76. Gizə primerrezsis ɣrişzьka gizəм къvvesə. Къv-torres-kolasə ed vənətə suvtətləɲь зенът кърəvvez.

Og-kə mun aşьɲ vəravɲь — ponda ɲinkəmməz кьɲɲь. Ətik repeticia **vəli-ɲi. Çegəma-taj** karandasə. **Мы-вь** te şo-jaɲ? **Кьтə-нə** te munan? **Koɲin-taj** ispotkaetə. **Me-ja-ɲi** sьlə eg otsavь! **Verman-zə-ed** etə zadaçasə resajɲь. Og təd **bur-ja, me-taj** voştı-a. Me **pondьla-zə** kajɲь, **te-taj** kajəmat-a. Brigadanas vьdəs ьekimə, **ɲursə-i**. Vaşusə pozə vəɣьɲь, uzalə bura, **pioneer-i**.

§ 17. Зенът кърəлən gizşana къvvez.

Zadaça 77. Ləddə primerresə. ɢrişzьka gizəм къvvesə gizə torjə. Мыəɲ nija jansətləmasʔ

Vaşus **bul-bol** pьris koknas soras. Levinçi dєrevɲəɲɲ ponnez **luva-lava** pьr uvtəɲь. Poçtasə **zila-zola** toko kьskisə kьk paraən. Nardomьɲ talun şpektakl, jəzьs **pьrə-petə**. Gor sajas **şut-şat** mьjkə keris. ɢymgisə kьz puskanas, kerkuьs **zeg-zeg** toko keris. Zozьs koşməм, da **zila-zola** kok uvtəɲ vetlə. **Piki-viki** şigudək, **tupi-tapi** kokinəj! Pemytinas peti da **tur-bar** uşı.

Ətaməd vьlə vaçkişana kьk къv sulaləɲь-kə ordçən da ət vezərtanaaş — suşəɲь **кьkpəvsa къvvezən**. Кьkpəvsa къvvez gizşəɲь зенът **кърəв-рър**.

Sodtət: кьkpəvsa къvvez unazьk ovləɲь ɲeran къvvez — to etaz:

Şor kotərlə **bol-bol**

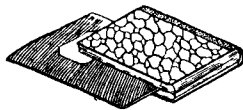
Şilgan kьlə **şil-şil**

Çaşь suə tik-tak... i s. oz.

Zadaça 78. Ena kыkpəvsa kыvvez verdə dumajtə .da gizə зеньтік şornikuзaez.

Ћur-Ћur, çiv-çiv, trina-brana, gila-gola, luva-lava, turtçь-bertçь.

§ 18. Otsalan kыvңimmez.

Zadaça 79. Vizətə enə risunokkesə. Ləddə primerresə.

Pukть tetradtə kniga **vьlə**.

Pukть tetradtə kniga **pьekə**.

Pukть tetradtə kniga **uvtə**.

Eteəm kыvves — **vьlə**, **pьekə**, **uvtə**... suşəнь **otsalan kыvңimmezə**нь.

Zadaça 80. Ləddə enə primerresə. Şədzьka gizəm otsalan kыvңimmesə gizə torjə.

Traktor **verdə** ləşətəmaş remeң. Kыz pozum **dьнь** uزالə brigada.

Vəг **pьekь** kылəнь mort sьez.

Њur **dorь** krivzə turi.

Bьd mu **pašta** loas socializm.

Mijan posad kilometra **kuza**.

Pilitimə kəңəs. **kьza** pozum.

Otsalan kыvңimmez kыvveskət gizşəнь torjəнь.

Zadaça 81. Komi kыьn to kьəməş eməş otsalan kыvңimmez, velət niјə knigatəg viştavнь.

verdьn
vəгьn
dьньn
sajьn
pьekьn
kolasьn
kostьn

dorьn
vььn
uvtьn
vokьn
ozьn
vevdəгьn
gəgəгьn

şəгьn
kuza
kьza
pašta
ьzda
vьььna
suvda

Zadaça 82. Estən bəd şornikuzaın eməş otsalan kəvrimmez. Çuttes tujə nı vərə gızə kəvvez, kəəməş vezərtəm şərti vəşalasə.

Duga verdyn əsalə Karta vərın avu
şləma Katuska dınyı kotraşə Vər
sajın gərəməş vıl Pürtəs rəkən eməş
Kəzokkes koləşın vıdməməş Tuj dorın vıd-
mət bə vılın şar Pəzan uvtın
kujlə Me talun vəkən pukali. Parta
ozın sulalə

Zadaça 83. Oza kod-zə.

Jur vevdəryn lebzə Mijan dərənə gəgərın
una Me şərın pır vətlişə mijan Grisa
kuza eg jestə zadaçaəs Das metra pašta vizvıte
mijan Mamə ızda vıdmis menam sojə.
Kerku vılınə teçəməş

§ 19. Kəvbər.

Zadaça 84. Ləddə primerresə. Kəzzyka gızəm kəvvesə gızə torjə.

Talun lunıs təla kod. Eta vər-pır me una vetvıvli.
Piła kutçışis ızavın ız moz. Bəd ız zadaçaəs rezajti. Kə-
zıs kolə viznı tulıs kezə. Me talun dezuriti Grisa ponda.
Şəna tuj əə şılıs. Kəvsə gıza kərv-pır.

Eteəm kəvves — kod, pır, moz . . . suşən
kəvbərrezən.

Zadaça 85. Enə şornikuzaezış şədzıka gızəm kəvbərresə gızə torjə.

Mi ləddim Lənin jılış. Kıgıa şərti gızı kəvbır. Zev şişi
Onton sogja. Piła dır sogalis kınməm poniş. Zakar-vi me
og vermı risujtnı. Me te-kuza talun şormi.

Kəvveskət kəvbərrez gızşən torjən.
Kəvveskət kərv-pır gızşən ız kəvbər:
pır, ponda, kuza, vi.

Zadaça 86. Komi кълн то кѣамәш емәш кѣвәррез, веләт
нијә кнigатәг виштәвнѣ.

**Kod, pyr, moz, noz, kezə, ponda, jylış, vevja, tujə,
pydna, şerti, sogə (sogja), poniş, vi, eə.**

Zadaça 87. Кѣввесә кѣз колә виштәвлә бѣд кѣвәркәт, кәдна
gizəmaş skovkaezas.

То кѣз. Кнigа рѣзан **vьлн**. Кнigа рѣзан **увтн**
Кнigа, рѣзан (**vьлн, увтн, рѣкьн, сажн, увтн**).

Raka, kəz (увтн, vьлн, сажн).

Piła, Grisa (tujə, vi, sogja, şerti, jylış, moz, ponda).

§ 20. F, X, C sьpassez.

Zadaça 88. Ləddə viştə. Şədzьka gizəmə kѣvvesə gizə torjə.
Кѣам sьez ena kѣvvezış tijaṇlə şəkyt kod gorətcьnѣ?

Moskva.

Mijan Sojuzьn **centralnəj** kar—Moskva. Una Moskvaьn olə
oṭir. Una eməş **fabrikaez**, zavoddez. Moskvaьn medьzьt ucres-
dennoez — **CIK (Centralnəj Ispolnιtelnəj Komιtet)**, Sovnarkom
— (Narodnəj Komissarrezlən Sovet). Moskvaьn — **CK VKP(B)**
— Vşesojuznəj Komunist Partīalən (bolsevikkezlən) **Centralnəj**
Komιtet. **CK** Komsomolvən i una mukəd organizacijaez.

Zadaça 89. Vьliş vişt şerti torjə gizəmə kѣvveznьtə ləddə
mədpəv.

Кѣам sьez (sьpassez) tijaṇlə şəkyt kod gorətcьnѣ? Oz-ja
vajittən „fabrika“ tujə „pavrika“ pet? „Centralnəj“ tujə—
„centralnəj“?

Mijan komi кълн sьpassez **f, x, c**, — vιləş, pyrīsə roç
кьliş. Komi кълн озьк ezə vələ, sijən i şəkyt kod niјə
gorətcьnѣ.

Seeəmə kѣvvesə siz i kolə ləddьnь i giznь — **fabrika,**
ferma, centr, xina, ravfak, afisa...

Zadaça 90. Ləddə şornikuzaesə. Bьd kьzьzьka gizəmə kѣvsə
gizə torjə. Kьr vтə nьliş ulьşan sьpassez **f, x, c**.

Mijan **kolxozьn** em poda vəditan **ferma**. Məksim-Onton velətçə **raǝfakьn**. Nardom dьnə ǝakətəmaş **afisa**. Mijan strapaьn una sodisə viǝ **fabrikaez** da zavoddez. Şeǝsovetə nuzətişə **telefon**. **Geografiaьn** gizəm mijan mu jьliş. Paşkьt nuriş azzəmaş **torf**. Aptekaiş boştı **xina** porosokkez. Piǝa gizə **ximiçeskəj** karandasən. Nardomьn şylankьvvesə şylis **xor**. **Xirurgən** suəнь dokturəs, kəda kerə **operaciaez**. Oktabrs-kəj **revoluçia** vəгьn çulaliş das vit vo. **Cikьn** juraliş Kaǝiniь. Kerimə kьk **repeticia**. Deǝegattezəs ьstimə **konferencia** vьlə. Etə passə nımtəнь **paragrafən** (§).

Sodtət: mukəd roç kьvves vazьn-ñi pьrəmaş komi kьlas. Nija gorətçisəнь i gizşəнь siz, kьz kьlə — **Poma, Pjodor, ponar, peǝsəг, partuk, porma, pevraǝ, sarapan, kəzajstvo, kolkoz, kitrəj, karç, parakod, kromoj, kuligan, Ivañika, çena, çep, meǝniça, kuzneç, tupiça...i s. oz.**

TERMINNEZ.

Şorñikuza — предложение
 Şь — звук
 Şьpas — буква
 Çut — точка
 Şorñikuzaьn kьvvezlən jitsəm —
 связь слов в предложении
 Ъзьт şьpas — заглавная буква
 Kьvjitət — слог
 Juaşan şorñikuza — вопросительное предложение
 Gorətan — восклицательное предложение
 Gorətan pas — восклицательный знак
 Vişalan şorñikuza — повествовательное предложение
 Тыгора şьez — гласные звуки

Тыгortəm şьez — согласные звуки
 Gorsora şьez — звонкие звуки
 Guşa — глухие звуки
 Zevşişana şьez — сомнительные звуки
 Тыгortəm deвьт şьez — мягкие согласные звуки
 Kьvvuz — корень слова
 Kьvjьv — окончание слова
 Askodaləm — ассимиляция
 Gorəna suəm kьvjitət — ударение на слоге
 Zenьт kьгəv — черточка (дефис)
 Otsalan kьvçimmez — служебные имена
 Kьvvəг — послелог.

Допыс 30 ир. Ререплот 25 ир.
Цена коп. Перепл. коп.

У. 12. и.

Ф. Е. ЗУБОВ
УЧЕБНИК КОМИ ЯЗЫКА
(грамматика)

для начальной школы
I-й и II-й год обучения

На коми-пермяцком языке

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Москва, Кузнецкий мост, 16.